

Leto. XX. Stev. 196

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK IVAN SINKOVEC

UREJA UREDNIŠKI ODBOR

List izhaja vsak dan razen petka. // Cena 10 dinarjev

Ljudska BORBA PRAVICA

«LJUDSKA PRAVICA» USTANOVLJENA 5. OKTOBRA 1934 // MED NARODNOOSVOBODILNO BORBO JE IZHAJALA KOT 14-DNEVNIK IN TEDNIK, OD OSVOBODITVE DO 1. JUL 1951 KOT DNEVNIK, NATO PA KOT TEDNIK // OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA V REDAKCIJSKI POVEZANOSTI Z «BORBO».

Mendès-France pred novimi težavami spričo predlaganih sorememb EOS

Po bruseljski konferenci naj bi zapustili vlado še trije socialni republikanci

Pariz, 16. avg. (Tanjug) V pariških političnih krogih vlada splošna negotovost o tem, kakšen bo izid poskusa predsednika vlade Mendès-Francea, da bi dosegel ratifikacijo pogodbe o EOS. Da se celo sklepata, da je sedanje francosko stališče, na katerega so postavili pred bruseljsko konferenco, bilo sprejeto v vrstah nasprotnikov in pristašev sedanje pogodbe o EOS brez navdušenja.

Tako so socialni republikanci izrazili soglasje s svojimi tremi ministri, ki so minul teden odstopili in v deklaraciji vodstva stanke poudarili, da predlog Mendès-Francea »prav nič ne spremeni« ne načela nadnacionalnosti ne tesnih okvirov šestih držav v EOS. Ostali trije socialni republikanci v sedanji vladi so izjavili, da se bodo dokončno odločili, ko bodo proučili sklepe konference šestih držav. Vendar so hkrati poudarili, da svojega stališča proti evropski vojski niso prav nič spremenili. Odstop teh socialnih republikancev, ki je treba z njim računati, utegne spraviti predsednika vlade tik pred začetkom splošne debate v skupščini in hudo težaven položaj.

Mendès-France in Edgar Faure

Parlamentarna skupina KP Francije je v novem proglasu potrdila, da bo glasovala zoper bruseljske sklepe in poudarila, da ratifikacija sedanjega besedila sporazuma v EOS »v skupščini ne bo prodrla«. Tudi med socialisti je opaziti razočaranje.

Pariški tisk prav tako dvomi o uspehu novega poskusa predsednika vlade. »Franc Tireur« pravi, da se bo Mendès-France znašel v Bruslju pred ljudmi, ki bodo zavrnili njegove predloge. »Figaro« že v naslovu opozarja,

da so francoske predloge »sprejeli brez navdušenja« in da bodo na bruseljski konferenci naleteli na »nepremagljive težave«. »Combat« sodi, da je »mednarodna reakcija sovražno razpoložena nasproti predlogom Mendès-Francea«. In tudi »Aurore« beleži, da je »večina partnerjev dokaj slabo sprejela« francoske predloge. Ker pa poznajo vztrajnost ministrskega

predsednika, nihče ne tvega končne sodbe o izidu poskusa. Nihče namreč ne bi bil presenečen, ko bi Mendès-France po razgovoru s kanclerjem Adenaurjem, ki je napovedan v Bruslju za sredo, postavil svet pred nova dejstva, ki bi utegnili spremeniti sedanje nazore tako pristašev kot nasprotnikov sporazuma o evropski vojski.

Odpor proti francoskim pogojem

tudi med partnerji na bližnji konferenci v Bruslju in v Washingtonu?

Pariz, 16. avg. (AP). V Bruslju se bodo v četrtek sestali zunanji ministri Francije, Zahodne Nemčije, Italije, Belgije, Nizozemske in Luksemburške. Obravnavali bodo predloge za dopolnitev pogodbe o Evropski obrambni skupnosti, ki jih je stavil predsednik francoske vlade Pierre Mendès-

francoski skupščini pripravljena glasovati za ratifikacijo pogodbe o EOS in da so spremembe, ki jih je predlagal Mendès-France nepotrebne in preračunane na to, da bi spravile v nevarnost končno ratifikacijo pogodbe.

Predsednik francoske vlade pa vztraja pri svojem mnenju,

»Neutemeljene trditve«

Washington, 16. avg. (AFP). Predstavnik zunanjega ministrstva je izjavil na današnji tiskovni konferenci, da so neutemeljene trditve, ki jih je v današnjem uvodniku objavil »New York Times«, češ da bo ameriško zunanje ministrstvo podprlo Mendès-Franceove predloge o spremembi sporazuma o EOS.

Ameriška pomoč za vzhodnonemške poplavljenice

Berlin, 16. avg. (AFP). Delegacija mednarodnega Rdečega križa, ki naj bi z vzhodnonemškimi Rdečim križem uredila vprašanje pomoči, ki jo je predsednik Eisenhower ponudil žrtvam nedavnih poplav v Vzhodni Nemčiji, je davi začela poslovati v Berlinu.

TEŽAVNI POROD PAKTA ZA JUGOVZHODNO AZIJO

Anglija se noče zameriti Kitajski

Ali naj bi pakt pomenil poročta tudi za dežel, ki pri njem same ne bodo sodelovale?

London, 16. avg. (Tanjug). Med najvažnejše probleme, ki naj bi jih uredili na konferenci o obrambnem sistemu v Jugovzhodni Aziji, ki se bo začela 6. septembra na Filipinih, uvrščajo v Londonu teritorialno območje, kateremu naj bi dali poročta zoper agresijo. V Londonu pravijo, da ni nujno, da bi se varnostni sporazum omejil izključno na osem držav, ki bodo sodelovale na konferenci. Zunanji ministri posameznih držav bi lahko sprožili vprašanje Formoze, Japonske, Južne Koreje, Hongkonga in članice načrta v Colombu, ki so odgovorale udeležbo na konferenci — Indije, Burme, Indonezije in Ceylona.

Kar zadeva britansko vlado, izjavljajo poučeni krogi, da bo preprečila vključitev Formoze, Japonske in Južne Koreje v obrambno zvezo Jugovzhodne Azije.

V Londonu tudi sodijo, da bi Cu En Lajeva grožnja o pohodu na Formozo utegnila sprožiti hladno vojno na Daljnem vzhodu, tako da bi nastal popolnoma nov položaj, še posebej zato, ker pekinška vlada poudarja, da bi zveza Jugovzhodne Azije lahko spravila v nevarnost premirje v Indokini.

Londonski diplomatski krogi izjavljajo, da je britanski zunanji minister Eden med ženevsko konferenco obvestil Cu En Lajda, da zahodne velesile niso opustile misel na ta pakt, da pa bo ta organizacija decela obrambnega značaja. V nekaterih krogih sodijo, da je kitajska vlada odločno obsodila pakt za Jugovzhodno

Predsednik republike sprejel švedskega predstavnika

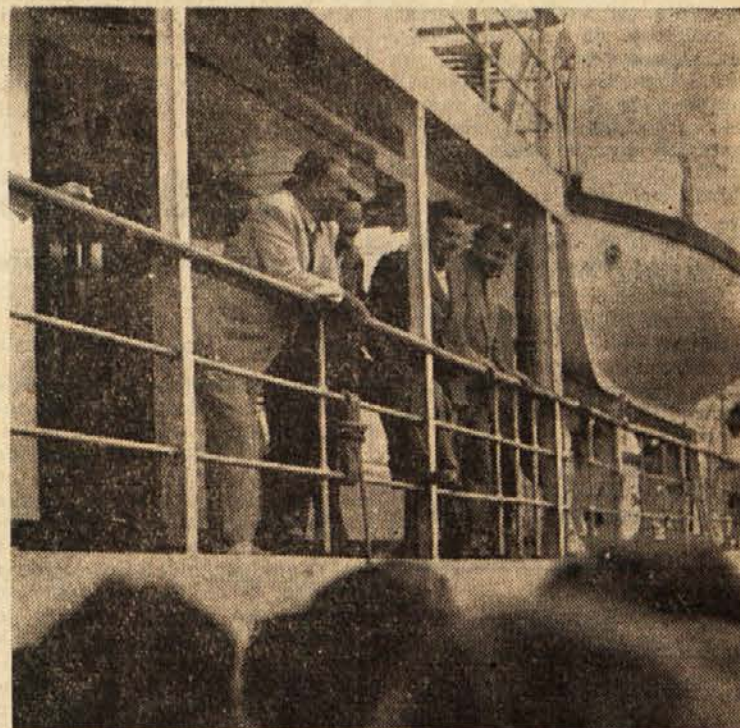
Brioni, 16. avgusta (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz Tito je sprejel dopoldne na Brionih stalnega državnega tajnika švedskega zunanjega ministra g. Arne Lundberga in se z njim eno uro razgovarjal.

Sprejemu je prisostvoval tudi jugoslovanski poslanik na Švedskem dr. Darko Černež.

Tovarno vagonov v Kraljevu so začeli modernizirati

Kraljevo, 16. avg. (Tanjug). V tovarni vagonov v Kraljevu so začeli graditi nove in modernizirati stare naprave za izdelavo in popravilo vagonov. S to razširitvijo, ki jo financirajo iz sredstev komun, se bo vrednost skupne letne proizvodnje v tovarni povečala s 3 milijard na 13 milijard 309 milijonov dinarjev. Tovarna bo lahko izdelala 2000 novih tovornih vagonov na leto ter izvršila približno 12.000 reparatur. Izdelovala pa bo tudi večje množine rezervnih delov, ki jih sedaj uvažamo iz Italije in Nemčije.

Za razširitev tovarne bodo porabili približno 2,5 milijarde dinarjev.

Kakor smo že včeraj poročali, se je v nedeljo popoldne mudil v koprskem pristanišču predsednik republike maršal Tito, ki je prispele tja na jahti »Jadrant«. Na sliki vidimo tovariša Tita na jahti, ko si ogleduje pristanišče in mesto Koper. Predsednik Tito je s svojim spremstvom v nedeljo obiskal tudi Rovinj in Poreč. V Rovinju je obiskal občinski ljudski odbor, kjer se je razgovarjal s predstavniki oblasti in raznih organizacij. S krajevnimi predstavniki se je predsednik Tito razgovarjal tudi med svojim obiskom v Poreču.

POHOD INDIJSKIH PROSTOVOLJCEV V GOO, DIU IN DAMAN

PRVI POSKUS NI USPEL

Italija, Vatikan, Velika Britanija in še nekatere sile podpirajo portugalski kolonialni režim

Bombay, 16. avg. (Reuter) Prvi poskus indijskih in goanskih prostovoljcev, da bi z »nenasilnim pohodom«, ki so ga uprizarili ob sedmi obletnici indijske neodvisnosti, osvobodili Goo, Diu in Damam, se je izjalovil, vendar se je nad 30 tisoč prostovoljcev vrnilo na indijsko ozemlje s prepričanjem, da je nadaljevanje tujeja kolonialnega gospostva v posameznih delih Indije anahronizem, ki ga ne bo moč več dolgo prenašati.

V »nenasilnem pohodu« v Goo in ostale portugalske posesti so sodelovali pripadniki vodilnih indijskih strank, vladajoče kongresne stranke in opozicijske narodno socialistične stranke, pa tudi goanskega nacionalna za kongresa. Prostovoljci se v skladu z Gandijevim naukom niso oborožili in niso storili nobenega nasilnega dejanja. Nosili so indijske zastave in transparente z gesli, s katerimi so zahtevali priključitev portugalskih posestev v Indiji, in so tako skušali prestopiti indijsko-portugalsko mejo.

Le okrog 200 prostovoljcem, razdeljenim v več skupin, se je posrečilo priti čez mejo. Indijski granicarji so dobili strog ukaz, da morajo indijske državljane zavrniti, Goancem pa dovoliti prehod šele po več opominih, da jih bodo aretirali, če ne bodo opustili svoje namere. Prostovoljci so zavzeli nekaj manjših utrd in vasi, vendar so bili spričo premoči portugalskih policijskih in vojaških oddelkov prisiljeni, da so se vdali ali umaknili.

Dejstvo, da pri tem ni bilo uradne indijske pomoči, razlagajo v New Delhiju z mnenjem predsednika vlade Nehruja, da se je treba izogniti nadaljnjemu poslabšanju odnosov s Portugalsko. Nehru se je omejil zgolj na javni poziv, naj svet podpre indijske zahteve, in je poudaril, da »podpora, ki jo dajejo nekatere države Portugalcem, kaže, koliko so pri njih še vedno ukoreninjeni stari kolonialistični nazori«. Portugalski v prid je posredovalo pri delihski vladi skupno osem držav, med njimi Italija, Vatikan, Brazilija in Velika Britanija.

Indijski socialistični voditelji, ki so mobilizirali malone vso stranko za priključitev Goe k Indiji, obsojajo Nehrujevo politiko in sodijo, da je vlada storila napako, ko ni podprla akcije, katero enodušno odobrava vse indijsko ljudstvo. Vladni tisk pa danes odgovarja na te kritike, češ da se je s takšnim stališčem Delhija ugled Indije povečal, položaj vlade v nadaljnjih pogajanjih za mirno ureditev vprašanja tujih posesti pa da se je še boj utrdil.

Tri vasi so zasedli

Demonstracije v Kalkuti in Mocambiqueu

Bombay, 16. avg. (AFP). — V sporočilu glavnega stana gibanja za osvoboditev Goe je rečeno, da so prostovoljci te organizacije, ljudske stranke Goe in Združene fronte Goe zasedli davi tri vasi v tej portugalski posesti. V sporočilu je rečeno, da portugalska policija, ki je čuvala te vasi, ni nudila nobenega odpora.

Hkrati je prišla vest, da je predsednik gibanja za osvoboditev Goe Alvares poslal predsedniku akcijskega komiteja Goe v Bombayu Cunhi poziv, v katerem zahteva, naj takoj pošlje nove prostovoljce za »mirne demonstracije v Goi«.

Kalkuta, 16. avg. (AFP). Pred portugalskim konzulatom v Kalkuti so bile davi demonstracije, ki jih je organizirala socialistična stranka Indije. Demonstranti so zahtevali, naj se Portugalski nemudoma umaknejo iz Indije.

Mocambique, 16. avg. V glavnem mestu portugalske posesti Mocambique v Vzhodni Afriki je popolnoma mirno. Skupine Hindujcev, ki so se dav zbrale, so se naglo razšle, ko so izvedeli, da se je pohod na Goo mirno končal. Napovedanih demonstracij ni bilo.

V LONDONU SO REZERVIRANI

London, 16. avg. (Tanjug). V pooblaščenih diplomatskih krogih izjavljajo, da Velika Britanija vztraja pri svoji deklaraciji, da je treba kaj ukreniti, da bi Zahodna Nemčija dosegla suverenost za primer, če Francozi pogodbe o EOS ne bi ratificirali. Kar zadeva predloge Mendès-Francea, da bi pogodbo spremenili, službeno v Londonu ne dajejo a zdaj nobenih izjav. Pravijo le, da se mora najprej ostalih pet držav EOS v Bruslju izreči o njih. Britanska vlada ne bo vplivala na te države ne za sprejem ne

za zavrnitev vseh ali tudi le nekaterih točk francoskega protokola, v Londonu pa tudi poudarjajo, da je Velika Britanija zainteresirana na izidu bruseljskih razgovorov, ker je EOS sestavni del Atlantskega pakta in »ker je Velika Britanija ena izmed okupacijskih velesil v Zahodni Nemčiji«.

Predstavnik nizozemskega zunanjega ministrstva pa je izrazil »globoko razočaranje« svoje vlade spričo francoskih predlogov. Čeprav jih še ni decela proučila, je pripomnil, nizozemsk. vlada ne vidi, kako bi bilo na bruseljski konferenci mogoče sporazumeti se o francoskih predlogih.

Nemški pomislek

Bonn, 16. avg. (AFP). Prvič, odkar se je začela razprava v zvezi z oborožitvijo Nemčije, se je velik nemški informativni časnik »Mittag« izrekel za to, da Nemčija ne bi sodelovala v evropski skupni obrambi. Časnik navaja Mendès-Franceove izjave, da je razprava o EOS zastripila vzdvižje in francosko-nemške odnose. »Z našega vidika«, poudarja časnik, »bi bil odstop od sodelovanja v obrambi najboljša rešitev še posebej zato, ker se v tujini utrjuje dobri glas, da smo miroljuben narod«.

Vremensko poročilo

Stanje dne 16. avg. 1954 ob 7. uri: Pod vplivom jedra hladnejšega zraka, ki se zadržuje v Alpah, je tudi Slovenija. Nove frontalne motnje so zajele zahodno obalo Francije, zato je pričakovati pri nas le kratkotrajno izboljšanje vremena.

V osrednjem delu Jugoslavije je bilo oblačno s krajevnimi nevihtami. Temperatura med 18 in 22° C, ob Jadrani in v vzhodnem delu države pa je bilo lepo, jasno vreme. Temperatura med 22 in 28° C, v Makedoniji do 32° C.

Vremenska napoved za 17. avgusta: Pretežno oblačno vreme, od časa do časa plohe. Pozneje delne razjasnitve, posebno v južnem delu Slovenije. Temperatura ponoči med 7 in 12 stopinj, podnevi do 22 stopinj C, na Primorskem ponoči okrog 15 stopinj, podnevi do 25 stopinj C.

Zenica presega plan

Zeniška komuna je nedvomno ena izmed največjih komun v Bosni in Hercegovini. Dohodki te komune so precej visoki. Samo bruto produkt za prvo polletje znaša 12.874.812.000 dinarjev in je presežen za 7%, tako da znaša dobiček komune nad 360 milijonov dinarjev.

Ta dobiček je bil dosežen predvsem zaradi velikega prizadevanja delovnih kolektivov in boja za povečanje proizvodnje. To velja zlasti za dve največji podjetji — rudnik in železarno. Železarna je na pr. presežala svoj polletni plan za 4%. Njena proizvodnja pa še zmeraj narašča. Značilno je, da v nekaterih obratih neprenehoma presegajo norme. Odstotek izpolnitve plana bi bil še večji, če v prvih mesecih ne bi primanjkovalo električne energije, kar je znatno zaviralo proizvodnjo. Aprila, ko je bilo dovolj električne energije, je lahka valjana presežala svoj mesečni plan za 30%, julija pa je elektrarna dosegla rekordno proizvodnjo.

V rudniku so v prvem polletju letošnjega leta nakopali 27.350 ton premoga več kakor v istem razdobju minulega leta. Znatno se je izboljšala kakovost in izbira premoga.

Tudi ostala podjetja niso zastajala, razen tistih, ki proizvajajo in razdeljujejo električno

Sprejem pri državnem podtajniku za zunanje zadeve

Beograd, 16. avg. (Tanjug). — Državni podtajnik za zunanje zadeve Veljko Misunović je danes dopoldne sprejel posebnega odposlanca Generalne skupščine OZN Raymonda Scheyvena, ki je prisel v Jugoslavijo, da bi se posvetoval z našo vlado o pripravi na ustanovitve posebnega sklada OZN za financiranje programa gospodarskega napredka v zaostalih deželah. Državni podtajnik Misunović je ob tej priložnosti seznanil g. Scheyvena s stališčem Zveznega izvršnega sveta do posebnega sklada.

Državni podtajnik za zunanje zadeve Veljko Misunović je priredil danes na Avali kosilo v počastitev posebnega odposlanca OZN g. Scheyvena. Kosilo so se udeležili ataše belgijskega poslanstva g. Jackues Gerard, državni svetnik Stanislav Kopčok, pooblaščenec ministar Hanc Primožič in svetnik v državnem tajništvu za zunanje zadeve Janid Flere.

Devizni tečaji 16. avgusta 1954

Valuta	Ljubljana	Zagreb	Sred. drž.	Ažio v %
1 ameriški dolar	944.50	944.—	943.86	214.62
1 angleški funt	2.493.—	2.484.—	2.485.45	195.89
100 nemških mark	20.350.—	20.300.—	20.297.03	184.16
100 belgijskih frankov	—	1.801.56	1.801.56	200.26
100 francoskih frankov	270.—	269.70	269.77	214.73
100 švicarskih frankov	18.900.—	18.862.71	18.865.05	174.98
100 italijanskih lir	—	146.—	145.97	204.10
100 lit STO	—	145.—	145.—	204.17
100 lit Gortea	107.50	—	107.50	123.95
100 holandskih forintov	22.590.—	22.600.—	22.589.40	156.13
100 švedskih kron	—	16.660.—	16.654.85	187.21
1 legiptovski funt	—	1.984.—	1.984.21	180.33
1 obr. dolar Avstralia	857.62	857.62	857.68	185.89
1 obr. dolar Danaka	—	762.—	762.—	154.—
1 obr. dolar Norveška	—	606.—	606.—	112.—
1 obr. dolar Grčija	—	748.46	748.46	149.49
1 obr. dolar Turčija	636.—	636.—	635.95	111.05
1 obr. dolar Brazilija	670.—	670.—	669.76	123.25
1 obr. dolar Paragvaj	—	606.—	606.—	102.—

Pripombe: Promet srednji, večji zaključki le v gorških lirah in turških obrat. delarjih, došim je bila v ostalih devizah le manjša ponudba. Ker je po nekaterih devizah veliko povpraševanje in ponudba premajhna, so se v Ljubljani tečaji nekoliko dvignili in to predvsem v angleškem funtu, nemški marki in švicarskem franku. Nepokrito povpraševanje je še ostalo v ameriškem dolarju, angleškem funtu, nemški marki, francoskem franku, italijanski tiri in v vseh obr. dolarjih in to v večjih znoskih.

Po stopinjah očetov

Jutro. V gozdni grapi zdravilišča Topolšice so odjeknili trije strelj. Ali se je spet vrnilo leto 1944, ko so tod vsak dan odmevali strelj in rafali? Nel! Toda ti strelj so vendar tako čvrsto povezani z dogodki pred desetimi leti, ti strelj so naznanili zbor patrolje otrok padlih borcev, ki ob desetletnici pohoda XIV. divizije na Stajersko hiti po njenih poteh...

»Prvi vod, zbor!« »Drugi vod!« »Tretji vod.« »Četrty vod, zbor!« Povelja mladih komandirjev so kot strojniki rafal — in že se mladinci razvrstijo na svojih mestih. Sprejaj največji, zadaj najmanjši kot prava vojska.

borca Tomšičeve brigade Francija in Pikija.

To so torej otroci padlih borcev. Strmnost v zboru in na pohodu, zgednost v obnašanju. Prejšnji večer jih je Topolšice radostno sprejela, tovarna usnja v Šoštanjcu pa jim je poklonila nove podplate, saj so na dolgi poti iz Črnogorja preko Kumrovcu, Kozjanskega, Dramej, Paškega Kozjaka in Graške gore stari zares že izgubili s čevljev. Godba je zaigrala, hkrati pa je prišel čas stovesa z kotodanjimi spremljevalci, z bivšim komisarjem in komandantom Tomšičeve brigade Vladom Mišico-Mihom in s komandantom bataljona Tonetom Gregoričem-Jakcem. Toda slovo, ki pomeni svidenje, saj so klicli: »Zdravo!« in »Na svidenje!« polnili večerno ozračje.

»Kaj ti je bilo najbolj všeč?« sem vprašal dvanajstletnega vodnika četrtga voda — Ivana Trilarja iz Strazišča pri Kranju.

»Najbolje je bilo takrat, ko nas je vodil tovariš Efenka.«

»To je bilo na Paškem Kozjaku, kajne?«

»Da, prav tam. Šli smo prvi tako, kakor je pred desetimi leti šla divizija. Sprejaj predhodnica, nato vzdrževalci zveze, levo in desno po bočni cevi zveze zaščitnice. Hiteli smo v hrib, kot so hiteli borci, da bi pred sovražnikom zasedli višinske točke...«

Potem mi je mladi vodnik povedal, da bi se on in njegovi fantje radi poizkusili v jurisu. Objubil sem jim, da se bo tudi to zgodilo in fantu so lica kar žarela od veselja.

Popoldne nas je tovariš Roman Simoniti popeljal na mesto, kjer sta padla komisar Divizije Stane Dobovičnik-Krt in mitraljezec Tone, ki je komisarju ščitil umik. Tovariš Simoniti se je s toplim nagovorom spomnil obeh junakov. Mladinci so strme poslušali. Potem so vpraševali o podrobnostih, od kod so prišli Nemci, koliko jih je bilo itd.

»Prišli so iz te smeri,« je pokazal Simoniti. »Nemcev je bilo nad tri sto, partizanov pa samo osem.«

In fantje so se čudili junaštvu in šele sedaj so lahko povsem domeli, kaj pomeni vroča ljubezen do domovine, do svobode, nesebično žrtvovanje tovariša za tovariša. Da, ta njihova pot je odprta knjiga o heroizmu partizanov, o heroizmu vsega naroda in iz te knjige se bodo učili za življenje v bodočnosti. Kako so požirali sleherni besedo, sleherni podrobnost o bojih

Grški letalci v Jugoslaviji

Sarajevo, 16. avg. (Tanjug). — Delegacija zavezniškega kraljevskega letalstva Grčije pod vodstvom generalpodpolkovnika Kolaidsisa Emanuela je sprejel poveljnik sarajevske vojaške oblasti generalpodpolkovnik Veljko Kovačević, ki se je z njo delj časa prirčno razgovarjal.

Med svojim obiskom v Sarajevu si je delegacija dopoldne ogledala zanimivosti mesta in obiskala nekatere ustanove jugoslovanskega vojnega letalstva. Zatem pa je generalpodpolkovnik Kovačević priredil delegaciji na čast kosilo ob izviru reke Bosne.

Delegacija se je sinoči vrnila v Beograd.

Pisma Uredništva

Čemu imamo delovne knjižice?

Tovariš urednik,

v »Borbi« ste pred kratkim v tej rubriki objavili pismo pod gorim naslovom s podpisom tovariša Velimira Mišića. Mišić načenja uprašnje, čemu imamo delovne knjižice, in sicer na podlagi nekaterih tehničnih pomankljivosti v njih, kakor so: nepravilno vpisovanje strokovne in šolske izobrazbe in podobno. Meniva, da je tem pomankljivostim res treba posvetiti pozornosti, drži pa, da večina uradov po knjižice pač v prizadevanju, da bi jih čimprej dobili.

Strinjava se z ugotovitvijo tov. Mišića, da podjetje sploh ne upiše v delovno knjižico, ali pa upiše napačno, kako dolgo je bil delavec v njem zaposlen. Kriva je po našem mnenju izključno pristojna krajevna inšpekcija dela, ki jo točka 8. navodil pooblašča, da nadzoruje popolno in pravilno izpolnjevanje predpisov o delovnih knjižicah v podjetjih, uradih in ustanovah. Zelo redki pa so inšpektorji

dela, ki se ukvarjajo s to kontrolo.

Za bistvo delovne knjižice in njeno namembnost je mnogo važne sprejeti uprašnje »Čemu imamo delovne knjižice«, če presojava to v luči sklepa Zavoda za socialno zavarovanje LR Srbije, ki je sklenil vse dokumente, na podlagi katerih je priznan delovni staž, obdržati in čuvati v krajevnih zavodih za socialno zavarovanje. To je sklenil zato, ker je ugotovil, da so posebne komisije pooblašča opravile svojo nalogo v zvezi s pripoznavanjem delovnega staža in ga pripoznavale na podlagi dvoimljivih dokumentov. Na prvi pogled temu sklepu ne bi mogli ničesar očitati.

Toda Zavod se je s takšnim sklepom dotaknil uprašnje upravičenosti dosejanega truda v zvezi z izdajanjem in zamenjavo delovnih knjižic, da je postalo dvoimljivo, delovna knjižica pa je izgubila lastnost dokumenta o pripoznavanju delovnega staža za pokojnjega. Ta sklep nasprotuje pozitivnim predpisom o delovni knjižici, po katerih morajo stranke vrniti dokumente, na podlagi katerih jim je bil pripoznan delovni staž.

Nastane uprašnje, ali je bilo Zavodu potrebno dve leti trajajoče delo posebnih komisij za zamenjavo delovnih knjižic, da je šele zdaj spoznal, da so površno pripoznane delovni staž, in storil tako sklep, s katerim konec koncev ni dosegel cilja, ker z njim ni moč odstraniti že storjenih napak v pripoznavanju delovnega staža za pokojnjega. Po uradnih podatkih je dobilo do 30. junija letos nove delovne knjižice od celotnega števila zavarovalcev 59%. Če upoštevamo ta odstotek že izdanih delovnih knjižic, se moramo vprašati, kako bo Zavod ugotovil, ali v že izdanih delovnih knjižicah niso bile storjene napake. Mar vse to ne pomeni, da je bilo vse dosedanje delo zaman in da je treba znaten del teh poslov opraviti znova?

Navsezadnje gre za to, da delavci in uslužbenci v delovni knjižici nimajo dokumenta, na podlagi katerega bodo dobili pokojnino zavodi pa dokumenta, na podlagi katerega bodo pripoznali pokojnino. Delovna knjižica pa naj bi bila v glavnem namenjena prav tej nalogi. Če se lahko vprašamo »Čemu imamo delovne knjižice«, tedaj mislimo, da so to res razlogi, zaradi katerih se lahko tako uprašmo.

Sreten Obradović in Vladimir Petrović, Beograd

Vzroki nesreče v zeniškem rudniku

Posredni vzrok eksplozije je bil nedvomno kratek stik, neposredni pa predvsem nepredvidnost rudarja Kovača

Zenica, 16. avgusta

Huda nesreča, ki je zadela premogovnik Zenico, je opozorila pristojne organe na marsikaj, kar bi bilo treba storiti in ukreniti, da se kaj podobnega ne bi ponovilo. Eksplozijo metana je povzročila iskra iz pokvarjene električne naprave. Komisija je danes pregledala motorje in črpalke, ki naj bi bila zakrivila nesrečo. Po njenem mnenju je možno, da se je metan vnel na stikalu črpalke, s katero je delal rudar Slavko Kovač. Eksplozija pa ni nastala tam, kjer je stala črpalka, ker v njeni bližini ni bilo dovolj zgoščenega metana. Pri črpalki se je plin samo vnel. Večina rudarjev se je za-

dušila. Dva preživela rudarja sta dala skoraj enaki izjavi o vzroku nesreče.

Posredni vzrok eksplozije je bil nedvomno kratek stik, neposredni pa predvsem nepredvidnost rudarja Kovača, ki je vključil svojo črpalko, ne da bi se zanimal za količino metana, ožiroma ne da bi jašek poprej dobro prezračil, kakor določajo predpisi. Je pa še mnogo posrednih vzrokov, ki so morda tudi pripomogli, da se je nesreča zgodila. Znatno del električnih naprav ni bil v redu. Vse srednjebosansko premogovno področje je izredno nasičeno z metanom. V jami Raspočtoče je cenijo zaloge premoga na kakih 20 milijonov ton, v Stari jami na 15 milijonov, v še neodprtih jamah pa na 80 milijonov ton. Na tolikšne količine premoga odpadde približno milijarda kubikov metana ali 20 kubikov na tona. Če še upoštevamo, da je metan pod pritiskom, lahko približno razumemo nevarnost tega plina. Mehanizacija in oprema v tem premogovniku nista zadovoljivi. Čeprav nakopljejo v njem skoraj dvakrat toliko premoga kakor pred vojno, je ostala mehanizacija ista ali pa se je celo zmanjšala. Ta premogovnik pa je imel že pred vojno malo tehničnih naprav.

Nova jama Raspočtoče, kjer je nastala eksplozija, je opremljena z napravami, prenesenimi iz drugih starih jam. Spričo tako slabe opreme je nujno potrebna budnost in opreznost; treba je najstrožje izpolnjevati varnostne predpise. Rudarji pa jih niso zmeraj izpolnjevali. Potrebna je tudi velika strokovna izobrazba rudarjev. Ta premogovnik pa nima nobenega elektrotehniškega inženirja, kaj šele strokovnjaka za delo v metanskih jamah. To pomanjkanje kadrov je nedvomno posledica splošnega pomanjkanja kadrov pri nas in tarifne politike v tem premogovniku. Marsikateri strokovnjak bi rad delal v njem, če bi bile plače večje. Tarifne postavke zeniškega premogovnika so nekoliko manjše od postavk železarne, tako da je v premogovniku več mojstrov, katerih učenci imajo v železarne večje plače.

V tesni zvezi z vsem tem je tudi nakup novih naprav, ki so zelo drage, zlasti zdaj, ko je na zelo obremenjen še z raznimi uvoznimi koeficienti. Aparat, ki je stal prej 700.000 deviznih dinarjev stane zdaj 15 milijonov.

Jama Raspočtoče je dobila za nadaljevanje investicijskih del 180 milijonov dnm s posebnim pogojem, da bi ta denar potrošila samo na domačem trgu. Večino potrebnih naprav, ki jih nima, pa bi lahko kupila samo v tujini. Vse to kaže, da bi bilo treba posvetiti našim premogovnikom večjo pozornost, zlasti njihovi opremlitvi, in da tam, kjer so v nevarnosti človeška življenja, ne bi smeli varčevati. Hkrati pa je treba mnogo večjo pozornost posvetiti tudi izpolnjevanju predpisov o higienski in tehnični zaščiti dela.

A. Otović

V Ljubljani bo od 19. do 22. avgusta I. kongres radioamaterjev Jugoslavije

Ob tej priliki se bodo naši amaterji pomerili z najboljšimi evropskimi amaterji

V Ljubljani b od 19. do 22. avgusta I. kongres radioamaterjev Jugoslavije. Hkrati bo tudi IV. skupščina Zveze radioamaterjev Jugoslavije. Tega velikega pregleda uspehov in možnosti radioamaterskega gibanja se bodo razen naših amaterjev udeležili tudi mnogi tuji amaterji. Na kongresu bodo izmenjali medsebojne izkušnje operaterjev in ostalih amaterjev, okrepili prijateljske stike in sodelovanje z radioamaterji drugih dežel ter prikazali moč in pomen radioamaterstva v naši državi.

Med številnimi zanimivimi tekmovanji bodo imeli naši amaterji priložnost pomeriti se z najboljšimi evropskimi amaterji. Tako bodo na primer sodelovali v tekmovanju tipkanja in sprejemanja na sluh (začetno najmanj 100 črk na minuto) v tekmovanju vzdrževanja zvez z daljnimi čezmorskimi deželami itd. Eno najzanimivejših tekmovanj bo vsekakor »lov na lisico«. Tu gre pravzaprav za odkritje skrite radijske postaje, ki daje vsakih pet minut kratke, eno minuto trajajoče oddaje. Operaterji iščejo s svojimi posebnimi sprejemniki po oddaji »lisice« postajo, zmagovalce pa postane tisti, ki lisico prvi odkrije. Tako se amaterji urijo v odkrivanju

postaj, kar ima zlasti velik pomen med vojno.

Med kongresom bo odprta tudi razstava radioamaterskih del iz vse države.

Obiskovalci kongresa bodo imeli priložnost videti televizijske naprave, izdelane v Inštitutu za elektrozeve v Ljubljani, ko jim bodo prikazali tudi kvalitetne televizijske prenose ob razlagi našega znanega strokovnjaka za televizijo inž. Albina Vedama. Vrh tega bo predaval tudi inž. Pipan o razširjanju kratkih in ultrakratkih valov.

DNEVNA KRONIKA

Skupina naših delavk pojde v Nemčijo

Beograd, 16. avg. (Tanjug). — CK LM Jugoslavije je sprejel povabilo Socialistične mladine Nemčije »Falken«, naj pošlje skupino mladih delavk na proslavo mednarodnega dne mladih delavk, ki bo od 13. do 18. septembra v Nemčiji. Na to proslavo bo odpotovalo pet naših delavk — članic LM iz Beograda.

Grška ladja s francoskimi turisti v Splitu

Split, 16. avg. (Tanjug). Davi je priplula v splitsko pristanišče grška turistična ladja »L'Egee« s 380 francoskimi turisti, ki so na krožnem potovanju po Jadranu. Francoski turisti so obiskali Benetke, po obisku v Splitu pa bodo obiskali Hvar, Dubrovnik in nekatere kraje Črnogorskega, zatem pa Grškega Primorja. V Splitu si bodo ogledali kulturno-zgodovinske spomenike ter obiskali Trogir in staro Salono.

Vrnitev naše delegacije s kmetijske razstave v Moskvi

Moskva, 16. avg. (Tanjug). — Jugoslovanska delegacija, ki je obiskala na povabilo sovjetskega ministra za kmetijstvo nedavno odprto kmetijsko razstavo v Moskvi, je danes odpotovala z letalom v Beograd.

Pomoč našim študentom

Beograd, 16. avgusta. — Organizacija Mednarodne univerzitetne študentske službe, ki je konec preteklega meseca zasedala v Oxfordu, je podelila 10.000 švicarskih frankov Zvezi študentov Jugoslavije. To pomoč bodo študenti porabili za nabavo instrumentov za univerzitetne laboratorije ter nabavo strokovnih knjig in revij.

Na zasedanju Mednarodne univerzitetne službe v Oxfordu so med razpravo o avtonomiji univerz predstavnik Zveze študentov Jugoslavije seznanili navzoče z načeli našega novega zakona o univerzah, kar je vzbu-

dilo veliko zanimanje. V generalno skupščino Mednarodne študentske službe je bil ponovno izvoljen jugoslov. predstavnik.

Razpis volitev v zbor proizvajalcev okrajnih ljudskih odborov na Hrvatskem

Zagreb, 16. avg. (Tanjug). — S sklepom Republiškega zbora Sabora LR Hrvatske so bile razpisane splošne volitve za odbor-nike Zbora proizvajalcev ljudskih odborov okrajne in mest po vsej Hrvatski. Volitve odbornikov Zbora proizvajalcev bodo 24. oktobra letos. Predvolilne priprave: sestavljanje volilnih imenikov, urejanje volilnih pravice ter razdelitev mandatov na dve proizvajalni skupini so se začele po vsej Hrvatski.

Vzorna živinorejska razstava na Planini pri Sevnici

Da bi pokazali napredek živinoreje na področju občine Planina in sosednjih krajev, so živinorejci — zasedniki in zadržniki — priredili v soboto veliko živinorejsko razstavo. Rejci so na dan razstave prignali v Planino nad 200 glav piemenske goveje živine, ki si jo je bilo vredno ogledati. Take gospodarske prireditve so, razen vsakomesečnega zbor-skega selma, zelo uspešne, saj spodbujajo večje goveje živine k smotnejšemu gospodarjenju. Posebna ocenjevalna komisija je razdelila denar-ne nagrade vsem tistim rejcem, ki so razstavljali najlepšo živino. F. K.

Stalno zaposlitev dobi
PRODAJALEC ČASOPISOV
Delo v večernih urah!
Javiti se v upravi
„Ljudske pravice-Borbe“

PORTUGALSKE POSESTI V INDIJI

Delhijska vlada terja osvoboditev teh indijskih krajev, toda ne da bi bilo spritico tega ogrožena svoboda vse Indije

(Od stalnega dopisnika »Borbe«) New Delhi, 15. avg. — slučajno izkrcanje Vasca da Gama na zahodnoindijski obali leta 1498 je pomenilo začetek obdobja, ki se imenuje v azijski zgodovini da Gamaova doba. Začela se je z uvozom začim, nadaljevala s trgovino z drugim blagom, svoj višek pa je dosegla s političnim podjarmljenjem znatnega dela Azije in z gospodarskim gospodarstvom nad vsem kontinentom. Za razlikovalci so prišli trgovci z misionarji, za njimi pa še vojaki, da bi branili njihov prihod.

Prebivalci tega velikega kontinenta pa tega civilizacijskega poslanstva, seveda niso bili veseli tako, kakor so želeli navdušeni »dobrotniki«. Uprali so se in borili proti njim. Prva svetovna vojna jih je še bolj izpodbudila, ob koncu druge pa je dosegel njihov boljši višek. Druga svetovna vojna je napravila konec antikomunističnemu vladanju v Aziji (izvzemši Malajo) in po teh stopinjah so morali kreniti tudi Holandi, čeprav neradi.

Leta 1947 se je zaključilo obdobje, ki se je začelo leta 1498. To leto se je ena Azija umaknila drugi, kolonializem je bil na tem področju za smeraj pokopan.

Fašistični režim

Salazarjevi portugalski vladi pa se menda zdi, da se ni prav nič spremenilo. To vlada hoče obratovati svoje kolonialne posesti in prevzgojiti njihove prebivalce s sredstvi, ki se prav malo razlikujejo od inkvizitorskih. Tako ravna še zdaj v Goa. Kakih 329 km južno od Bombaja, na zahodni obali Indije, se razprostira kakih 1000 km širok in 50 km dolg srtkovi pas zemlje. To je Goa, ki ima približno 4 milijone prebivalcev, etnično, kulturno in jezikovno istovetnih s prebivalci bližnjega področja na indijskih tleh. To pa portugalske vlade moti, da smatra Goa za svojo. Rane tega je Goa glede hrane odvisna od dobav iz Indije in večina njenega prebivalstva je zaposlena v matični deželi.

Portugalski guverner Goe, ki ga imenujejo v Lizboni in ki prebiva v njeni državi, ima v rokah vse oblasti in izvaja pravi fašistični režim. Guverner dovoljuje delovanje političnih strank, kontrolira in prepoveduje tisk, brez njegovega dovoljenja, ki ga daje prek policije, prebivalci ne smejo sklicati nobenega sestanka. Cele za pogrebne obrede je potrebno politično dovoljenje. Domači jezik v šolah ni dovoljen. Mar se moremo potemtakem čuditi, da Indijci v Goa spritico takšnih razmer zahtevajo, naj se to stanje spremeni!

Osvobodilno gibanje

Osvobodilno gibanje je nastalo leta 1946, še preden je Indija dosegla svobodo. Slonelo je na ločljivih zahtevah po osnovnih državljanskih pravicah. Čeprav gre zgolj za zahtevo po svobodni govorni in zborovni, so portugalske oblasti nanje dlježe odgovorile.

Kritika indijskih socialistov

New Delhi, 16. avg. Prvaka indijske socialistične stranke Kripalani in Asoka Mehta sta kritizirala stališče indijske vlade glede portugalskih posesti. Vlada ne ravnava prav, ko odklanja odgovornost za osvobodilno gibanje v teh posestih. Kripalani je lani na nekem protestnem zborovanju izjavil, da ima indijska vlada določeno odgovornost do prebivalstva v teh krajih. Tudi Asoka Mehta je izrazil prepričanje, da v nasprotju z Nehrujevo izjavo osvoboditev Goe ni izključno zadeva njenega prebivalstva ter je zahteval, naj vlada zavzame odločnejše stališče.

Portugalcem ni jasno

Lizbona, 16. avg. (Reuter). — Govorec o zadnji indijski noti glede Goe je portugalski zunanji minister izjavil, da ni jasna. Indijska vlada po njegovem pravzaprav ni odgovorila na portugalsko zahtevo, naj nevtralna opazovalna komisija prouči tudi položaj na indijskem ozemlju v bližini portugalske posesti.

Angleško orožje za Egipt

London, 16. avg. (Reuter). — Predstavniki britanskega zunanjega ministrstva je izjavil, da bo Velika Britanija spritico sporazuma o bodočnosti Sueskega prekopu Egiptu nemara spet dobavljala orožje. Dejal je, da mu ni znano, ali so se že pričeli razgovori med obema deželama v ta namen. »Očitno pa je,« je dejal,

NEMCI BODO IZKORIŠČALI JEMENSKO NAFTO

Bonn, 16. avg. (Reuter). Tu je bilo objavljeno, da je neka zahodnonemška družba iz Osnabrücka v Westfaliji dobila koncesijo za izkoriščanje petrolejskih vrelcev v arabski deželi Jemen.

reagirale. Pristaše gibanja, ki so se odločili za Gandhijevo pot miroljubnega spora, je policija aretirala, pretepała in zapirala brez sleherne sodbe. Vodje gibanja so izgnani za 9 do 18 let v zahodnoafriško Angolo in Portugalsko.

Indija ni mogla mirno gledati, kako tuja vlada z nečloveškimi metodami tlačil indijsko prebivalstvo na indijskem ozemlju. Razen tega pomeni nasilna okupacija dela indijskega ozemlja nevarnost za indijsko suverenost in zasmeševanje njene svobode. Nehrujeva vlada je zato predlagala Portugalski pogajanja, da bi uredili to vprašanje. Portugalska vlada je odgovorila, da v takšna pogajanja ne bo privolila, češ da je Goa portugalska posest in da bo tudi ostala. Portugalski ministri za kolo-

Ameriško mnenje

New York, 16. avg. (AFP). — New York Times komentira spor med Indijo in Portugalsko za Goa. Pri tem pravi, da je Portugalska nemara pripravljena opustiti svoje prvotno nepomirljivo stališče, češ da ne sprejme nikakršne razprave o usodi te njene posesti. Najboljša pot za rešitev tega vprašanja je v prijateljski izmenjavi gledišč med vladama obeh prizadetih dežel. Če bi Portugalska nekoliko popustila, sodi list, bi verjetno tudi Indija prevzela poročstvo za njene stvarne koristi.

nje je pozneje pripomnil, da bi moral prelti mnogo krvi, preden bi snell portugalsko zastavo v Goa. V minulih sedmih letih je indijska vlada že večkrat poskusila prepričati portugalsko, da je treba to vprašanje v skladu z željami ljudstva brez nasilja urediti. Lizbona pa je odgovarjala zmeraj enako in poslala v Goa kakih 6000 vojakov.

Indijska diplomacija

Vtem ko si Indijska vlada prizadeva urediti to vprašanje po diplomatski poti in prepričati Portugalsko, da je to edino pravila pot, je postalo prebivalstvo v Goa in Indiji nestrojno. Rodoljubne organizacije in Goa so se začele ukvarjati z načrti o neposredni akciji za osvoboditev. Na zahodni obali ima Portugalska še dve kolonialni posesti — Diu in Damão. Osvobodilno gibanje je izbralo za področje akcije Daman. Pripadniki osvobodilnega gibanja so zavzeli že več vas, ki pripadajo tej posesti in ki so povsem odane z indijskim ozemljem brez neposredne zveze z Damanom. Razorožili so polje, izobesili indijsko zastavo in razglasili priključitev k Indiji.

Portugalske oblasti so zahtevale od Indijske vlade, naj dovoli njihovim četam prehod čez indijsko mejo do zasedenih vas, da bi kaznovali upornike. Indija v to ni privolila. Pa tudi s takšno priključitvijo se ne strinja. Portugalska vlada je začela Indiji groziti, španska vlada je z Lizbono solidarna. Indijski konzul v Goa je moral v 24 urah zapustiti to posest. V Goa so poslali nove čete. Indija stoji na stališču, da ne more dopustiti, da bi kdorkoli ogrožal njeno svobodo. Kakšna sredstva bo uporabila za ureditev tega spora, je odvisno od Portugalske, od njene razsodnosti in zdrave pameti.

Nat Paž

DANES PO SVETU

Laburisti na Kitajskem

Laburiste so sprejeli v Pekingu v glavnem z dvema gesloma. Prvo se glasi: »Delujemo za izboljšanje britansko-kitajskih odnosov in za napredek britansko-kitajske trgovine, drugo

Clement Attlee...

pa: »Kitajska kakor Velika Britanija sta veselili.

Reči je treba, da so tudi laburisti odgovorili iz Londona s podobnimi

Azijski razgovori brez Azije

komentarjih o napovedi, da bo 6. septembra na Filipinski konferenca osmih držav, na kateri bi naj pripravili pakt o kolektivni varnosti v Jugovzhodni Aziji, trdi večina velikih časopisnih agencij in časnikov na Zahodu, da bo ta sporazum sad kompromisa med različnimi nazori.

»New York Times« n. pr. sodi, da so ZDA privolile v »prolježje razpravljanje o ureditvi tega problema«, kakor to predlaga Velika Britanija in da ne bodo vzpostavili enotnega poveljstva nad skupnimi

gesti: »Odhajamo po prijateljstvo in mir in upamo, da bomo vzpostavili plodno sodelovanje.«

Eno drž: ta obisk je važen dogodek v britansko-kitajskih odnosih in je sad nevyonno obojestranske za interesiranosti. Dejstvo, da gre za opoziljske prvake, prav nič ne zmanjšuje pomena tega obiska za izboljšanje uradnih odnosov med Kitajsko in Britanijo ki so po Zenevi vsakakor prišli v novo fazo. Nasprotno, v tem trenutku je to vsakakor najprimernejša oblika, da bi uvrstili in razširili stike iz Zeneve, katerih posledica sta bila prihod kitajskega odpravnika poslov v London in začetek trgovinskih pogajanj.

Program bivanja laburistov na Kitajskem je usmerjen prav na to poslovno, trgovinsko polje. Laburisti bodo prepotovali severovzhodno Kitajsko, torej industrijski del države, ki se naglo razvija in ki potrebuje britanske stroje in v katerem so britanski kapital in interesi do revolucije imeli glavno vlogo.

Doslej so bila vrata te pokrajine odprta samo sovjetskim strokovnjakom. Zolja Kitajcev, da Angležem pokažejo vse, kar le-ti žele videti, je vzpodbudno znamenje, da se osamitev Kitajske bliža koncu, kar bi bil velik prispevek k stvari miru v Aziji in na vsem svetu.

Ta obisk ima tudi drugo plat. Pekin jo ne prikriva posebno. Izražajo priznanje britanskim državnikom za njihovo prizadevanje v prid »mirnega sožitja« želi pekiška vlada očitno prek svojih vplivnih gostov sugerirati svoje poglede na zdaj pekreča vprašanja varnostnega sistema na Daljnem vzhodu.

Ko je poročal svoji vladi o misli v Zenevi, je Ču En Laj pred petimi dnevi ponovil pet načel o mirnem sožitju iz kitajsko-indijske, oziroma kitajsko-burmanske deklaracije. Ta načela se glase: spoštovanje ozemeljske neodotakljivosti in suverenosti, oboroženimi silami, temveč sklenili samo sporazum o področjih, ki bi jih bilo treba braniti, in o obrambnih ciljih.

Kaže tudi, da so ameriško zamlse o paktu za Jugovzhodno Azijo, ki je bila skrajja izključno vojaško-strateška, dopolnili tudi z nekaterimi gospodarskimi določbami oziroma načrti o gospodarskem razvoju tega področja.

Spekulacija z gospodarskim položajem v ZDA

Ameriške delavske organizacije kritizirajo Eisenhowerjevo poročilo — Proizvodnja in zaposlenost nazadujeta, dobički pa kljub temu naraščajo

New York, 16. avg. (Tanjug). V nasprotju z Eisenhowerjevim gospodarskim poročilom, ki ugotavlja »številna znamenja izboljšanja gospodarskega položaja ZDA«, ameriške delavske organizacije, Kongres industrijskih delavcev in Ameriška federacija dela sodita drugače. Se pred objavo Eisenhowerjevega gospodarskega poročila je federacija označila za »veliko prevaro« optimistične napovedi nekaterih vladnih funkcionarjev. Kongres industrijskih delavcev je danes objavil, da je Eisenhowerjevo poročilo »plod domišljije republikanskih politikov, katerih oči so uprte v upanje, da bodo zmagali na novembrskih volitvah.«

V imenu predsednika Eisenhowerja je pred tednom dni Bela hiša objavila polletno poročilo o gospodarskem položaju ZDA, ki pravi, da vzlic nekemu zastoju vendarle »številni znaki kažejo na bližnje zboljšanje gospodarskega položaja ZDA«. Na to naj bi jasno kazala celo brezposelnost, ki je zdaj sicer večja kot v času »blaginje za časa korejske vojne«, ki pa v svojem razvoju vendarle nazaduje. Raven plač narašča, naraščajo pa tudi izdatki za kapitalno izgradnjo, medtem ko je gradbena dejavnost v razcvetu.

Nekateri vplivni ameriški časniki so imeli to poročilo za dokaz, da je država na »poti k novi blaginji«. »New York Herald Tribune« je zabeležila v uvodniku, da je Eisenhowerjevo poročilo »učinkovit odgovor mračnim napovedim tistih, ki so v slehernem kotu videli depresijo«.

Odbor za gospodarsko politiko v Kongresu industrijskih delavcev pa ugotavlja v svojem poročilu, da je Eisenhowerjevo gospodarsko poročilo primer »obrambnega optimizma« in da ni realna sodbca o gospodarskem položaju ZDA. Eisenhowerjevo poročilo je

bilo po njegovem mnenju sestavljeno na podlagi »nekih statističnih podatkov, iz katerih se lahko povzamejo optimistični sklepi«.

Tudi kongres industrijskih delavcev bi bil rad mističen, toda »mi smo odgovorni pred našim članstvom in njihovimi družinami, od katerih so milijoni brez dela ali pa žive ob skrčenem delu«.

Zaposlenost v industriji je za dva milijona manjša kot lani in v zadnjem letu se je delovni čas skrčil za več kot eno uro na teden. Do julija letos je 800 tisoč brezposelnih delavcev izgubilo pravico do podpore.

Proizvodnja v jeklarski industriji je za 30% nižja kot lani. Plače delavcev v avtomobilski industriji so za 15% nižje od lanskih. Malone ob istem času, ko so objavili Eisenhowerjevo poročilo, je bila objavljena tudi vest, da so morali delavci avtomobilске tovarne »Studebaker« privoliti v znižanje mezd za 14%.

Ceprav so nekatere industrijske panoge v težavnem položaju, kakor n. pr. industrija nafte, jekla, avtomobilov, ladjedelnice itd., so vendar dobički družb, kot ugotavlja »World Telegram« znatno nad povprečjem iz l. 1953. Vzlic določenemu zmanjšanju celokupne gospodarske dejavnosti v letošnjem letu so dobički družb v prvi polovici letošnjega leta dosegli približno enako raven kot v istem razdobju lanskega leta. Če upoštevamo, da je gospodarska dejavnost manjša, dobički pa enaki ali celo večji, je jasno, da so absolutno znatno večji od lanskih. Skratka, položaj je popolnoma obraten, zaključuje list, od tistega, ki ga opisuje Eisenhowerjevo poročilo.

ODGOVOR ZAHODA NA SOVJETSKI NOTI

PRIZADEVANJA FRANCIE

Za zdaj še ni znano, kaj bodo odgovorili sovjetski vladi

London, 16. avgusta (Tanjug). V Londonu se bodo nadaljevali razgovori med predstavniki Velike Britanije, ZDA in Francije o odgovoru zahodnih veselic na zadnji dve sovjetski noti. Predstavniki zunanjega ministrstva je izjavil, da se bodo strokovnjaki treh dežel ta teden ponovno sešli.

Diplomatski krogi sodijo, da je želja Francije omogočiti novo konferenco s Sovjetsko zvezo o Nemčiji, še bolj zapletla pogajanja med tremi zahodnimi vla-

dami. S tem tudi pojasnjujejo nadaljevanje razgovorov o noti, ki jo bodo poslali Sovjetski zvezi. Pripominjajo, da so zahodne veselile pred tem v podobnih primerih opravljale diplomatsko korespondenco z Moskvo mnogo hitreje in laže.

To bo sedaj že treji sestanek med strokovnjaki Velike Britanije, ZDA in Francije, kdaj bodo odgovorili sovjetski vladi pa še ni znano.

Razprava o KP ZDA

Washington, 16. avg. (AFP). — Prvaki ameriškega Kongresa so sklenili danes na konferenci v Beli hiši, da bodo od Kongresa zahtevali sprejem novega osnutka zakona, s katerim bi Komunistično partijo postavili izven zakona. Sestanka sta se med drugim udeležila predsednik ZDA Eisenhower in pravosodni minister Brownell.

S tem novim osnutkom zakona bi oblasti lahko sprožile akcijo proti Komunistični partiji, ne pa samo posameznim članom KP kot doslej.

ZSSR snubi Veliko Britanijo

Prihodnji mesec se bosta vodilna angleška parlamentarca odzvala vabilu na obisk v Moskvi

Moskva, 16. avg. (Reuter). — »Pravda« je objavila, da sta predsednika obeh domov vrhovnega sovjeta povabila predsednika spodnjega doma in gornje zbornice britanskega parlamenta v ZSSR. »Pravda« je objavila tudi besedilo tega vabila ter odgovor britanskih predstavnikov, ki sta ga sprejela. Predsednika Morrison in Simonds bosta konec septembra obiskala ZSSR.

Razen britanskih gostov so se večerje udeležili visoki kitajski funkcionarji in člani diplomatskega zbora.

Pomen obiska laburistične delegacije na Kitajskem

Peking, 16. avg. Vodilni pekiški časnik »Ta Kung Pao« razpravlja v uvodniku o obisku britanske laburistične delegacije na Kitajskem. Med drugim pravi, da »je ta obisk najpomembnejši dogodek v kitajsko-britanskih odnosih.« »Upamo,« pripominja

časnik, »da bodo naši gostje lahko še pripomogli k nadaljnji okrepnitvi teh odnosov in odstranitvi ovir, ki so jim napoti.«

Tudi »Jan Min Jih Pao« sodi, da bo obisk pripomogel k poglobitvi trgovinskih stikov med LR Kitajsko in Veliko Britanijo. Kitajska vlada pripisuje velik pomen razširitvi trgovine med obema deželama.

Laburisti na večerji pri Ču En Laju

Hongkong, 16. avg. Pekinški radio poroča, da je predsednik ministrskega sveta kitajske vlade in zunanji minister Ču En Laj sinoči priredil večerjo delegaciji britanske laburistične stranke, ki je na obisku na Kitajskem. Pri večerji je Ču En Laj izjavil britanskim laburistom, da želi Kitajska okrepmi prijateljske stike z Veliko Britanijo, in je izrazil upanje, da bo obisk britanskih laburistov prispeval k temu.

...in Aneurin Bevan vodita laburistično delegacijo pri obisku v SZ in na Kitajskem

Z VSEH STRANI SVETA

NIZOZEMSKA AMERIŠKA LETALSKA OPORIŠKA

Haag, 16. avg. (AP). Nizozemsko zunanje ministrstvo je objavilo, da je bil v Haagu podpisan ameriško-nizozemski sporazum o razmestitvi ameriških letalskih oporišč na Nizozemskem. Podobne sporazume so ZDA sklenile tudi z drugimi deželami Atlantskega paktu.

IZRAEL OBSODBA ARABSKIH VOHUNOV

Tel Aviv, 16. avg. (Reuter). Izraelsko vojaško sodišče v Lazuaretu je obsodilo dva Aralca zaradi vohunstva na 20 oziroma 25 let zapora.

EGIPT INCIDENT NA MEJI Z ISRAELOM

Kairo, 16. avg. (Reuter). Predstavniki vlade je izjavil, da so izraelske čete ponovno prekoračile demarkacijsko črto pri Gazi in razstrelile ondotne vodovodne naprave. Na kraju samem so našli ročne bombe in stre-

livo izraelskega izvora. Egipt je protestiral pri mešani komisiji za premirje in zahteval takojšnji sestanek komisije. Predstavniki izraelske vlade je egiptovski pritožbo zavrnili, češ da se opira na izmišljotine.

SIRIJA IZRAELSKA LADJA UGRABLJENA

Tel Aviv, 16. avg. (Reuter). Sirijske vojne ladje so večerj zaplenile izraelsko ladjo, ki se je vračala iz Turčije. Ladja je baje bila izven sirijskih teritorialnih vod, ko so jo ustavili in preiščili da je srenila v najbližje sirijsko priistanišče. Izraelska vlada je takoj protestirala ter zahtevala izpustitve ladje in poravnave prizadejane škode.

LETALSKA STAVKA

Chicago, 16. avg. Največja ameriška letalska družba »American Airlines« je danes začela odpuski svoje osebe, da lj se tako končala dva tedna trajajoča stavka letalcev, ki je ohromila delo celotne družbe na vseh devetdesetdesetih rednih letalskih zvezah. Družba je sporočila, da bo odpustila celotno osebo, skupaj ne-

kaj več kot 16.000 ljudi, če stavka letalcev ne bo v tleh tednih končana.

ARGENTINA PERON V PARAGVAJU

Buenos Aires, 16. avg. (AFP). Predsednik republike Peron je odpotoval v Paragvaj na službeni obisk. Spremlja ga argentinski zunanji minister Jeronimo Moronino.

PARAGVAJ NOVI PREDSEDNIK REPUBLIKE

Asuncion, 16. avg. (AP). General Arturo Strossner je prevzel dolžnosti predsednika Paragvaja ter prisegel na ustavo. Mandat novega predsednika, ki je v začetku tega leta vodil vstajo in odstavil vlado dotodanjega predsednika Federica Chavesa, traja štiri leta.

NETAL ZRTE POPLAV

New Delhi, 15. avg. (AFP). Sestoto ljudi je izgubilo življenje ob katastrofalnih poplavih v vzhodnem Nepal. Indijski odbor za pomoč poplavljencom se je zbral vseh »votokov« o nastali gmojni škodi. Desetstoto ljudi je ostalo brez strehe nad glavo.

Obeta se večja proizvodnja blaga za široko potrošnjo

Vse kaže, da bodo ukrepi za ureditev trga veljali tudi prihodnje leto

Letos je bilo z družbenim planom predvideno povečanje proizvodnih skladov in znižanje cen za 10%. Pogoji, ki bi to omogočili, pa niso bili izpolnjeni. Nasprotno, na trg so vplivali drugi činitelji: negotovost, v kateri so delala podjetja, ker niso pravočasno dobila plana, dalje neugodna plačilna bilanca in neurejen položaj na deviznem obratnem mestu. Vse to in povrh še nekateri drugi činitelji je povzročilo nestabilnost trga in zvišanje cen.

Toda to obdobje nam je prineslo dragocene izkušnje, namreč, da organizacije in ureditev trga ne moremo prepustiti zgolj avtomatičnemu delovanju gospodarskih zakonitosti, marveč da je kljub vsemu potrebno, da stori država nekatere regulativne ukrepe. In res smo začeli letos uporabljati takšne ukrepe, sicer nekoliko pozneje, v glavnem potem, ko so že nastale motnje v posameznih industrijskih panogah.

CENE TEKSTILIJ SE ZMERAJ NARASČAJO

Od decembra lani so se tekstilije podražile za 10% (bombažne tkanine za kakih 8%, svilene pa celo za 25%). Težnja po naraščanju cen je še zmeraj občutna, čeprav kupujemo surovine po normalnem tečaju (malone vsak mesec se tekstilije podraže za 1 do 2%). Strokovnjaki trdijo, da so krive tega v glavnem predelne, ki navijajo cene predvaja. V nekaterih drugih panogah,

v katerih je bil položaj podoben, kakor v barvni metalurgiji, črpanju nafte in na področju surovih kože so cene omejene. Ti ukrepi bodo veljali tudi prihodnje leto, tako da je izključena možnost, da bi nastale na trgu nove motnje. Vendar pa je položaj v industriji tekstilij, v kovinski in delno tudi v lesni industriji še zmeraj dokaj neurejen. Bilo bi povsem umestno, da bi tudi v teh panogah na podoben način uredili položaj, da bi bil trg prihodnje leto bolj urejen.

PLAN ZA LETO 1955

Ti ukrepi bi pripomogli, da bi družbeni plan za leto 1955, ki predvideva znatno povečanje proizvodnje industrijskega blaga za široko potrošnjo, v celoti izpolnili in da bi ostale cene na dostopni ravni. Plan za leto 1955 obsega v glavnem povečanje obsega industrijske proizvodnje, znatno zboljšanje preskrbovanja notranjega trga v primerjavi z lanskim letom in delno znižanje cen. Plan predvideva tudi povečanje potrošnih skladov in v primerjavi z lanskim letom za 35%, v primerjavi z letošnjim pa za 12%.

Najbolj naj bi se povečala proizvodnja v črni metalurgiji, in sicer za 121%. Gre v glavnem za proizvode za potrebe vasi. Proizvodnja v kemijski industriji (proizvodnja umetnih gnojil, sredstev za zaščito rastlin, mila) naj bi se povečala za 60%. Proizvodnja nekovin naj bi narasla za 28%. Zlasti velik je porast v potrošnji cementa. Letošnja potrošnja je znašala 100.000 ton, prihodnje leto pa naj bi znašala 200.000 ton. Proizvodne možnosti so vsekakor mnogo večje. Toda strokovnjaki domnevaajo, da trg ob predvidenih cenah ne bi mogel sprejeti več blaga. Potrošnja vtolze stekla naj bi se povečala za 60%.

negu pribora, štedilnikov itd.), dalje cementa, ravnega stekla, mila, barv, lakov in opeke. V planu predvideni posebni režim za nakup lesa bi omogočil tudi pocenitev pohištva. Tekstilije naj bi se nekoliko pocenile, tako da bi se cene gibale okrog ravni konca lanskega leta.

Bilo bi še prezgodaj na podlagi teh podatkov delati kakršnekoli prognoze glede zboljšanja standarda. To bo v glavnem odvisno od kmetijstva, v katerem imamo letos spet manjše donose.

J. Brkič

Na živilskih trgih naših mest je živahno kakor v panju. Trgi so dobro založeni in ni nikjer več opaziti vrst. Na sliki vidimo del živilskega trga v Mariboru

Zapisek na robu

Kje se je ustavilo?

»Kje se je zataknilo?« se sprašujejo ljubljanci, ko ni o novih avtobusih in trolejbusih, ki naj bi jih Ljubljana dobila že letošnjo jesen, nobenega glasu več.

Ze januarja letos smo poročali, da se na skupni seji Sveta za gospodarstvo in Sveta za komunalne zadeve razpravljalo o uvedbi trolejbusov in avtobusov, potem ko je skupščina MLO tako rešitev ljubljanskega prometa v načelu odobrila že pred. Ta krat smo tudi zapisali: »Komisija bo ponovno proučila vse ponudbe in v najkrajšem času sklenila tozadevne pogodbe, kajti samo v primeru, če bodo te sklenjene v najkrajšem času, bo mogoče v jeseni odprti nove avtobusne in trolejbusne proge.« V začetku februarja smo poročali o sklenitvi pogodbe s tvrdko Oerlikon za nabavo električne opreme za trolejbus. Isti dan smo poročali tudi o težavah tramvajskega prometa pozimi. Čez dober mesec je prinesel naš časopis članek z naslovom: »Jesen se bomo vozili z novimi avtobusi.« Takrat smo namreč zvedeli, da je bila sklenjena pogodba s tvrdko Mercedes-Benz, ki naj bi dobavila šasilje za avtobuse in trolejbus ter tudi avtobusne motorje. Takrat je bilo tudi rečeno, da bodo domača podjetja že na Zagrebškem jesenskem velesejmu razstavila prvi avtobus in prvi trolejbus, izdelana doma in uvoženih šasiljah.

Poročali smo tudi, da bosta prva dva voza, en komplet trolejbus in avtobus, prišla v Ljubljano že aprila. Da bosta naša podjetja »Karoerija« v Ljubljani in »Rade Končar« v Zagrebu po njih začela pripravljati vse potrebno za domačo proizvodnjo vozil. Potem se je ta rok pomaknil na maj, obenem pa je bilo rečeno, da bodo avtobusi začeli voziti v jeseni, trolejbusi spomladi. Slišali smo tudi o pomankanju deviz, o zamudnih obrestih, ki tečejo v svet.

Zdaj smo sredi avgusta. Čez dober mesec se bo kot vsako leto začelo običajno ljubljansko deževje. Z dežjem in kasnejšim snegom, pa se bodo v ljubljanskem tramvajskem prometu pojavile stare nevesenosti, naval, pomankanje priloške, slabe zveze, zamude. Izpadli vozil. Takrat se bomo spomnili napovedi o novih avtobusih in trolejbusih.

Zato bi bilo prav dobiti odgovor, kako je s to stvarjo. Kje se je zataknilo? In končno, kdaj se sme, mo nadeti, da bo ljubljanski cestni promet ureden?

OBETA SE POCENTEV NEKATERIH PROIZVODOV

Hkrati naj bi se po planu znižale cene nekaterih izdelkov kovinske industrije (posode, jedil-

Zanimivi so podatki o povečanju proizvodnje v kovinski industriji — posode, jedilnega pribora, kovinskega pohištva, peči, štedilnikov in drugih proizvodov, katerih potrošnja naj bi se povečala za 17%. Vtem ko je letošnja proizvodnja posode padla za 3000 ton, torej na polovico proizvodnje iz let 1945 do 1951, jedilnega pribora pa za 150 ton (kar je glede na 17 milijonov prebivalcev zelo malo), predvidevamo plan za prihodnje leto povečanje potrošnje. Znižanje cen bo vplivalo na povečanje proizvodnje in na poživitev prometa.

Prihodnje leto nam bo prineslo tudi za kakih 27% večjo potrošnjo elektroindustrijskih proizvodov, in sicer predvsem žarnic, termo- in radijskih aparatov itd. V tekstilni industriji se nam obeta povečanje potrošnje bombažnih tkanin za 13%, svilnenih pa za 10%, vtem ko bi ostal promet volnenih tkanin na letošnji ravni. Potrošnja usnjene obutve bi se povečala za 5%, nogavica pa za 7%. Razen tega se obeta povečanje potrošnje tobaka za 10%, premoga in nafte za 12% itd.

HIGIENSKE RAZMERE BI BILO TREBA IZBOLJŠATI

Neprivlačno zunanost stavbe bo do sedaj, ko je vzgajališče končno dobilo potreben denar, spremenili in olepšali ter so že krog in krog stavbe postavljeni odri, zidarji pa

Zahodna Nemčija-izvoznik kapitala

V poročilu Banke nemških dežel za julij in analizi plačilne bilance za leto 1953, naletimo prvokrat tudi na podatke o investicijah nemškega kapitala v tujini. Od začetka leta 1952 je nemškim podjetjem znova omogočeno, da ustanavljajo v tujini agente in zastopstva, da sodelujejo v katerem koli že poslujočih in v ustanavljanju novih podjetij itd. Za to je nemškim tvrdkam dovoljen prenos potrebnih sredstev v tujino, ali pa lahko uporabljajo sredstva iz realiziranega izvoza. Investiranje kapitala v tujini pa morajo odobriti pristojni organi.

Do konca lanskega leta so pristojni organi v Zahodni Nemčiji odobrili investicije v tujini v vrednosti 52 milijonov dolarjev. Od tega je bilo do konca leta realiziranih nad 30 milijonov dolarjev. Razlika med odobrenimi in realiziranimi investicijami je nastala zato, ker so večji del investicij v tujini odobrili šele v četrtem četrtletju (22 milijonov dolarjev). Vsota 52 milijonov ni velika in tudi ne važna. Značilno pa je, da so

prvem polletju 1953 (7639 milijonov mark). Sprito takšnega gibanja uvoza in izvoza so nastala velika aktivna trgovinske bilance, ki so znašala v prvem polletju 1482 milijonov mark proti 846 milijonom lani. Aktivna trgovinske bilance so torej v primerjavi z lanskim letom narasla za približno 70%.

Rezerve zlata in deviz so dosegle v juniju 2,399 milijonov dolarjev, od tega v zlatu in dolarjih 1,449 milijonov. V primerjavi z junijem lanskega leta so se rezerve zlata in deviz povečale za 57,9%, samo zlata in dolarjev pa za 74,7%. Tako velikega povečanja rezerve zlata in dolarjev v tem obdobju ni mogla doseči nobena druga zahodnoevropska dežela. To je okrepilo tečaj nemške marke in pripomoglo Zahodni Nemčiji, da je postala favorizirana za vzpostavitev konvertibilnosti valut. Povečala se je tudi vloga Zahodne Nemčije kot opornika v mednarodni trgovini, zlasti dežel evropske plačilne unije, ki so ji bile v juniju dolžne 1107 milijonov dolarjev. Po reorganizaciji Evropske plačilne unije je dobila Zahodna Nemčija v juniju v zlatu in dolarjih še 141 milijonov dolarjev. Ta vsota bo izkazana v Lilanci za junij.

Zunanja trgovina Zahodne Nemčije ima dve veliki prednosti. Prva je njena sestava, pretežno sodelovanje v izvozu kapitalnih dobrin in opreme, druga pa razmerje med cenami izvoznih in uvoznih proizvodov, ki jih izmenjava na svetovnem trgu. Na bazi 1950 = 100 imajo izvozne cene zahodnonemških proizvodov indeksa 120, vtem ko se indeks uvoznih cen giblje okrog 100. To pomeni, da daje Zahodna Nemčija zdaj za enako količino proizvodov (v glavnem surovin in živil) eno šestino manj svojih proizvodov, kakor leta 1950, oziroma da dobi za enako količino izvoženih proizvodov eno petino več surovin in živil. Takšno razmerje med cenami izvoznih in uvoznih proizvodov je eden glavnih razlogov za razmeroma manjšo povečanje uvoza oziroma povečanje aktivne trgovinske bilance ter rezerv deviz in zlata. V svetovnem izvozu strojev se je Zahodna Nemčija pomaknila že na tretje mesto, za ZDA in Veliko Britanijo. Če to ta njen izvoz tudi v prihodnje narašča tako hitro kakor doslej, je zelo verjetno, da bo Zahodna Nemčija v tem oziru kmalu prehitela Veliko Britanijo. Njen izvoz elektrotehničnih potrebščin je v letih 1950 do 1953 narasel več kakor štirikratno itd.

Poleg gospodarstva ne spreminja samo položaja Zahodne Nemčije na svetovnem trgu, marveč tudi njen mednarodni položaj na splošno. Nemčija se polagoma dviga na svoje staro mesto, kar poraja tudi stare probleme, seveda v novih oblikah.

V. M.

Za gospodarstvo Zahodne Nemčije je značilno, da proizvodnja in zunanja trgovina neprenehoma napreduje, in sicer razmeroma hitreje, kakor v drugih zahodnoevropskih deželah. Značilno je tudi, da napreduje izvoz razmeroma hitreje od proizvodnje, kar za druge zahodnoevropske dežele ne velja. Indeks industrijske proizvodnje (baza 1946 = 100) je dosegel v juniju 177, proti 159 v istem mesecu lanskega leta. Najbolj je narasla proizvodnja investicijskih dobrin in strojev. V juniju je dosegel indeks te proizvodnje 212, kar pomeni, da se je proizvodnja v primerjavi z letom 1936 več kakor podvojila. Indeks industrijske proizvodnje potrošnih dobrin je znašal v juniju 152, tekstilne pa 140. V skladu s takšno sestavo proizvodnje tudi v sestavi zahodnonemškega izvoza prevladujejo kapitalne dobrine, blago, ki gre na svetovnem trgu v denar mnogo hitreje in bolje kakor potrošno industrijsko blago.

Visoko raven investicijske dejavnosti nam najbolje pokaže indeks gradbene industrije, ki je bil v juniju 1954 nasproti 201 v istem mesecu lanskega leta v seriji indeksov proizvodnje na prvem mestu. Kljub temu pa je število nezaposlenih v juniju še presežalo 1 milijon, oziroma kakih 6% celotnega števila razpoložljive delovne sile. Leta 1950 je bilo število brezposelnih največje in je znašalo 10% celotnega števila delovne sile. Od takrat se je brezposelnost zmanjšala, zdaj pa je razmeroma dovolj velika, da pritiška na trg delovne sile in na mezde. V tem je treba iskati tudi pojasnilo za hitro obnovo nemškega kapitala. Drugi kazalec znatnega porastka zahodnonemškega gospodarstva je zunanja trgovina. V prvem polletju letošnjega leta je znašala njena vrednost 10.132 milijonov nemških mark in je bila za 19,4% večja od izvoza v istem obdobju lanskega leta (8485 milijonov mark). Po obsegu je izvoz narasel za 25%. Uvoz narašča znatno počasneje od izvoza. V prvem polletju letošnjega leta je znašala njegova vrednost 8700 milijonov mark ali 13,9% več kakor v

SE NEKAJ IZ DEKLISKEGA VZGAJALIŠČA V VIŠNJI GORI

Pri vzgoji mladih ljudi nam ne sme biti žal truda

Ob priložnosti, ko smo obiskali nekatere partizanske srote, ki domujejo v dekliskem vzgajališču v Višnji gori, smo si na hitro ogledali še dom, kjer biva čez leto ponavadi okrog 60 deklet. Sedaj poleti, ko ni šole, jih je v domu manj. Nekateri so odšli za nekaj tednov na počitnice k staršem ali sorodnikom, druge pa so že lahko zapustile dom in si našle zaposlitev v raznih podjetjih. Tako jih je v domu sedaj le kakih 30.

prično ometavajo in pleskajo že precej načeto in okrušeno zidovje. Preureditve pa bi bila deloma potrebna tudi notranjost. Dekleta so najbolj tožila zaradi neurejenih kopalnic, če smemo tako imenovati običajno kletno pralnico, kjer je nameščen en sam tuš, nekaj vodovodnih pip, ob steni pa je zloženih devet umivalnih posod. Zlasti pozimi je mrzel kletni prostor kaj neprimerna umivalnica, dejstvo, da nima sleherni deklet svoje umivalne posode, pa kaže na skrajno pomankljive higienske prilike, zaradi česar se gojenke tudi nikdar do kraja ne morejo znebiti raznih neprijetnih lišajev in drugih kožnih infekcij. Okrog 600.000 din, ki so jih domu odobrili za ureditev umivalnice, budj sicer lepše upanje za

bodočnost, vendar pa stroški za umivalnice ne bi bili tolikšni, da si v domu že doslej ne bi mogli privoščiti »razkošja«, da bi sleherni deklet imelo svoj umivalnik.

NEKAJ VEČ DOMAČNOSTI IN UDOBJA BI UGODNO VPLIVALO NA VZGOJO DEKLET

Se nekaj je v tem domu, kar človeka neprijetno preseneti. Nehotne pričakuješ, da boš v domu, kamor pridejo dekleta za daljši čas, našel vsaj nekaj domačnosti, nekaj, kar bi poleg vzgojnih prijemov v nepriljubljenosti vplivalo, da bi se deklet dobro živelo v novo okolje, v nov kolektiv. Toda v domu pogrešamo prav te domačnosti, ki naj bi bila naj bolj nadomestek za toplino doma, za katero je bila večina deklet, predno je prišlo v Višnjo goro, prikrajšana. Spalnice so lepo pomene, postelje ob steni pogrnjene, toda nikjer ni nočnih omarič, mizice s cvetjem, preprostih zavet, itd. Vprašam, kje imajo dekleta svoje stvari, obleke, čevlje, toaletne potrebščine in razne malenkosti. Peljejo me v skupno garderobo. Tu je le nekaj omar, sicer pa vse obleke na obešalnikih preko vse garderobe, na policah pa so razne drobnarije, pod policami pa čevlji. Kako vse drugače bi bilo, če bi imela vsaka gojenka ali pa dve ali tri skupaj po eno omaro, kjer bi skrbele za red in imele svoje stvari zaklenjene. Prav gotovo potem ne bi bilo toliko majhnih tatvin, saj bi občutek za red in drobno osebno lastnino prišel vse bolj do izraza. Upravnik meni, da v takih domovih običajno nimajo omar v spalnica, vendar si težko predstavljamo, zakaj bi to ne bilo vzgojno. Za dnevno sobo pa so menda že naročili omariče, kjer bo do imela dekleta prostor za drobnarije. Vsekakor so se na to spomnili dokaj kasno, saj so nekatera dekleta že po več let v domu ter so vse doslej pogrešala osnovno udobnost.

narnim vprašanjem, vendar pa je pri tem potrebne tudi nekaj več dobre volje in prizadevanja. Gotovo tudi ne bi bilo nekaj nemogočega nastaviti v kakem domu medicinsko sestro, ki bi lahko odločno pripomogla k bolj higienski ureditvi, dosti dela pa bi tudi imela s pravilno nego in odpravo raznih kožnih obolenj, z zdravstveno svetlo in predavanji, kar vse bi dekletom močno koristilo.

Čeprav ima vzgajališče na razpologo obširno ekonomijo, kjer dekleta po večini sama opravljajo vsa dela, smo na obisku pri njih vendar slišali nekaj umestnih pritožb zaradi hrane. Nekaj povsem nemogočega je, da v domu kupijo meso le enkrat tedensko ter ga hranijo več dni, kljub temu, da nimajo hladilnika. Črevesna obolenja so zato pri vzgojiteljih in gojenkah kaj pogosti pojav, čeprav to ne bi bilo potrebno in bi tudi stroški ne bili nič večji, če bi meso nabavljali sproti.

Kot smo že dejali, bi bilo za nekatere preureditve potrebno nekaj denarja in nekaj dobre volje. Obojega v ustanovi, kakršna je ta, ne bi smeli pogrešati, saj je ta ustanova namenjena mladim ljudem, dekletom, ki jim skuša naša družba pomagati na pravo pot in prav zato se vse, kar je v tako delo vloženega, dobro obrestuje in izplača.

M. N.

Lep komercialni uspeh Mariborskega tedna

Nocoj je bil zaključen »Mariborski teden«. Zadnje prireditve na prostem je motil dež, ki je tudi prejšnje dni večkrat nagajal. Razstavno in prireditve »Mariborskega tedna« si je ogledalo 105.000 ljudi. Z zadnje dni so pospešili kupčije in sklenili pogodbo za 2.270 milijonov din. Včeraj si je ogledal »Mariborski teden« tudi sekretar planske komisije Indije g. Tarlock Singh, ki se te dni mudi v naši državi kot gost Zveznega zavoda za gospodarsko planiranje.

močnih tujih radijskih postaj. Ali srce nam ne da miru, dokler ne najdemo naše Ljubljane. Skoda, da jo poleti dobro slišimo še le po 20. uri zvečer. Pozimi je bolje, takrat smo povezani z Ljubljano že ob 17. uri. Radi poslušamo fante na vasi, ki tako lepo pojo narodne pesmi. Včasih jim s solzami v očeh pomagamo, tako nas ganejo in razveselijo. Všeč nam je tudi narodna glasba, harmonika in njene žive melodije, ki nas spominjajo, kako smo nekoč mladi v domovini zaplesali z mladimi dekletki. Kolikokrat se zdaj pri meni zberemo zvečer ob radiju, jaz, žena in moje hčere, kaj slovenskega zapojemo, na poskočne viže pa tudi zaplešemo. Tako sredi tujega sveta le čutimo, da nismo sami in da le niso tako daleč tisti kraji, od koder smo doma...»

Iz rudarskih domov so medtem začeli peti radijski sprejemniki. »Slišite našega dobrega prijatelja?« se prisrčno zasmije Čebin. »Lepo je zdaj v domovini, nikoli še ni bilo tako. Bodite srečni!« mi želi in počasi odhaja po klancu.

Franci Gerželj

OB »TEDNU IZSELJENCEV«

BODITE SREČNI!

(Nadaljevanje)

Nikar ne mislite, da med nami ni ljudi, posameznikov, ki jim je tuja sovražna propaganda naslikala novo Jugoslavijo in v strahotnih podobah. Vsi zbežani zdaj ne vedo, kaj je res in kaj je laž. Ali vsako leto bo zdaj bolje. Vedno več nas bo prihajalo v domovino na obisk. In ko se bomo vrnili, bomo drugim pripovedovali, kaj smo videli, kaj doživeli. Tako bodo menda tudi vse stare Slovenke prepričane, da v Sloveniji niso podrl nobene cerkve, da duhovniki ne garajo kot živina na cesti, ampak mirno in svobodno opravljajo svojo pastirsko dolžnost v cerkvah. Ti naši občiski v domovini bodo pregнали vse strahove, ki v Porenju in na Westfalskem vznemirjajo naše izseljence, kadar pomislijo na svojo domovino.

Ko bomo vsako leto organizirali obiske izseljencev v domovino, si želimo, da bi pri tem uživali čim več podpore in pomoči. Težave so zdaj tudi v tem,

ker je tako oddaljen naš konzulat, medtem ko je bil prej bližje, tako rekoč sredi naših izseljenskih kolonij. A tudi si želimo, da bi slovenski izseljenci lahko opravili na konzulatu svoje opravke v slovenskem jeziku!

NAŠ DOBRI PRIJATELJ »RADIO LJUBLJANA«

Skoraj bo poldne. S Čebinom sva že tretjo uro v živem razgovoru.

»Kako dobro mi dé, ko vam lahko pripovedujem o našem življenju,« me zavrne Čebin, ko ga vprašujem, če znaniti ni že utrujen. »Tako prijetno je govoriti z domačim človekom...«

Po česti nad nama neprestano drviyo kamioni proti Zagorju in proti Izlakom. Vmes je že dvakrat prikopal avtobus iz Zagorja na Loke.

»Kako živo je zdaj to vaše življenje,« mi pravi Čebin, ko spremljava z očmi odhajajoči avtobus, poln potnikov. Ali v trenutku presučeva spet pogovor

na življenje med izseljenci.

»Saj ne vem, kaj bi vam dejal o stikih, o vezeh, ki jih imamo z domovino. Ne morem reči, da bi bili čisto osamljeni. Ali vendar je bilo pred nekaj leti bolj živo. Večkrat nas je prišel kdo obiskat, nam kaj povedal, nam kaj svetoval, smo malo sedli, kaj zapeli in se poveselili. Kako lepo je bilo večkrat, ko nas je obiskal s konzulata Miha Rigl. Zadnji čas je tega kaj malo ali nič. Tudi slovenski časopisi so bili naši pogosti prijatelji. Z zadnje čase dobivamo le še »Rodno grudo«, ki nam je všeč, in letni koledar. Najraje berejo izseljenci vesti in novice iz raznih domačih krajev. Politika jim ne gre. Zelo potreben bi nam bil kak takšen tedenski časopis, ki bi prinašal čim več novic iz domačih krajev, recimo takšen, kot je bila nekoč »Domovina«, ki smo jo dobivali iz Ljubljane.

Naš dobri in nepogrešljivi prijatelj pa nam je postal Radio Ljubljana. Okoli nas je cel goz

Ko bomo vsako leto organizirali obiske izseljencev v domovino, si želimo, da bi pri tem uživali čim več podpore in pomoči. Težave so zdaj tudi v tem,

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

IZBIRNO TEKMOVANJE NAJBOLJSIH STRELCEV

SLAB ZAČETEK

Ljubljana, 16. avgusta — Po devnem in meglenem vremenu se je danes na ljubljanskem strelišču začelo drugo izbirno tekmovanje za sestavo državne reprezentance, ki bo sodelovala na svetovnem prvenstvu. Pogoji za tekmovanje so bili nemogoči: vsakih pet minut se je menjavala svetloba pa tudi večkratna ploha je ovirala tekmovanje. Zaradi tega so bili z vojaško puško doseženi slabi rezultati. Lanski državni prvak Milenkovič je bil šele dvajseti. Presenetil je Cestnik, ki je bil v hudi konkurenci drugih. Planinc je bil peti, Jež osmi, Mihorko pa deseti.

Rezultati (I. serija): Dimitrijevič 452 (156, 147, 149), Cestnik 448, Fruhart 442, Anič 440, Planinc 440, Skok 435, Manšek 434, Jež 432, Cuk 428, Mihorko 426, Bončić 417, Milenkovič 409.

MLADINSKO PRVENSTVO SLOVENIJE V PLOVANJU

Kamničani najuspešnejši

Radovljica, 16. avg. V soboto in nedeljo je bilo v Radovljici mladinsko prvenstvo v plavanju. Udeležilo se ga je sedem klubov, in sicer: Prešeren, Bled, Ljubljana, Kamnik, Rudar, Ilirija in Mladost. Nastopilo je nekaj 130 tekmovalcev. Prvenstvo je oviralo slabo vreme, tako da rezultati niso najboljši. Omenimo naj le rezultata Končičeve 1:19,2 na 100 m prosto in Vukičeve 3:17,8 na 200 m prsno.

Rezultati Mladinci: 800 m: Pire (II) 11:21,8; 200 m: Pire (II) 2:55,0; 400 m: Pire (II) 5:21,6; 100 m hrbtno: Bogataj (IK) 1:12,2; 200 m metuljček: Zrimšek 2:54,2.

Mladinke: 400 m: Končičeva (MI) 6:23,7; 100 m metuljček: Vukič (MI) 1:33,4; 100 m prosto: Končičeva 1:19,2; 200 m prsno: Vukič (MI) 3:17,8.

Štabela 4x100 m mladinci: Kamnik 5:17,0.

Štabela 4x100 m mladinke: Ljubljana 6:07,6.

Čolke: Kamnik 136, Mladost 81, Ilirija 77, Ljubljana 63, Prešeren 27, Bled 21.

Čedalje manj ligašev

Se nobeno tekmovanje za nogometni pokal Jugoslavije ni prineslo tako presenetljivih izhodov kot letošnje. Najbolj zanimivo je, da so 4. r. prvenstva tokrat bili prav najuglednejši klubi članji I. zvezne lige. V boju z »outsiderji« iz svojih republik za tri »zvezde« že zapustile torbice borb, medtem ko sta dva iz svetle četvorice komaj ostala. Lokomotiva, Sarajevo in Vardar so bili komotiva, Dinamo in Crvena zvezda izločeni, Dinamo in Crvena zvezda pa sta si spriči okoliščin komaj zagotovila obstoj.

Tekme za pokal so pokazale, da

so se manjši klubi resno pripravili in da so v dobri formi, da pa je pri večini prvotigašev prav obratno. To ni prav nič dobra vest pred začetkom tekmovanj zvezne lige, ki se bo začelo čez kakih deset dni.

Proletarec zmagal v Litiji

Litija, 16. avg. V nadaljevanju jubilejnega nogometnega turnirja je Proletarec premagal Litijo 2:0 (2:0). Dobrna (Trb) pa Svoboda (Kisovec) 4:1 (2:1). Za tretje in četrto mesto sta tekmovala Litija in Svoboda. Zmagali so domačini s 6:0. V finalni tekmi je Proletarec premagal Dobro, z 1:0 (1:0) in osvojil lep pokal. J. P.

Koča Couvercle, zadaj Mont Blanc in Mont Blanc du Tacul s Hudičevim grebenom

Finski atleti nas bodo obiskali

Skupina najboljših finskih atletov bo v začetku oktobra obiskala Jugoslavijo in se pri nas mudila dvajset dni. Kapetan Finske atletske zveze bo določil ekipo za Jugoslavijo po dveh boju Madžarska-Finska v Budimpešti. Finski atleti bodo sodelovali na mitingih v Beogradu, Zagrebu, Subotici, Celju in Splitu. Finci žele proučiti možnost, da bi se njihova reprezentanca pripravljala prihodnje leto v Splitu na naslednje olimpijske igre v Melbourneu.

Whitfield bo gostoval v Jugoslaviji

Svetovni rekorder in olimpijski zmagovalac na 800 m Whitfield bo

v gorski skupini Mont Blanca ni nobene planinske poti na vrhove. Večina jih je pokrita z večnim snegom in ledom, zato so pristopi na vrhove preko 400 m ponavadi zelo težavni. Plezalni vzponi prek zasneženih sten in grebenov pa so že velika alpinistična dejanja. Postavili smo si cilj preplezati nekaj teh težavnih sten in grebenov v gorski skupini Mont Blanca.

Ob prihodu v alpinistično središče francoskih alp Chamonix, nas je sprejelo slabo vreme. V dolini je deževalo, vrhove pa je pokril sneg, kar je pomenilo, da bodo vzponi v začetku se težavnejši.

Vreme se je izboljšalo 1. avgusta. Z gora so izginile megle, alpinisti

PISMO RADA KOČEVARJA

Med ledenimi stenami štiritočakov

Vzpon na Hudičev greben

pa so se podali na plezalne vzpone. S splezalcem Cirilom Debeljakom sva se namenila preplezati znani, zelo težavni Hudičev greben v Mont Blanc du Tacul. Ta greben me je nikal že več let. Je eden najlepših, toda eden najtežavnijših vzponov. Pri plezalnih vzponih tura spoštovanje in vsaka naveza se nanj resno pripravi. Najtežavnejša mesta so 100 m visoki stolpi v grebenu. Premagati jih je mogoče le z veliko težavo. K stolu se je treba nato spustiti po vrvi v ozke škribne. Plezanje je v višini 4000 m in je zaradi redkega zraka še težavnejše.

Zjutraj 1. avgusta sva se z Debeljakom odpravila na pot. Po gorski železnici sva se prepeljala na 1900 m visoki Montenvers in v picle pol ure sva bila že na ledeniku. Začela se je brezkonačna hoja po ledeniku. Kmalu sva jo preplezala prejšnjega dne. Pot naju je vodila dalje. Ob 8. uri zvečer sva po celodnevni hoji dosegla malo aluminijasto zavetišče, bivač na sedlu Col de la Fourche (3682 m). Pod njim sva morala še premagati kakih 180 m strmo steno. Bivač je v steni grebena, ki se vleče z vrha La Tour Ronde (3793 m) — Mont Maudit (4405 m). Fritrjen je z jeklenimi vrvmi, da ga smežni vihar ne odnese. Divji je pogled na zahodno steno Mont Blanca, ki se spušta proti ledeniku Brenne. Pred tremi leti smo jo premagali v klasični smeri grebena Brenne. Lep in redek spomin.

Naslednjega dne je bil čudovit dan. Beli veličani štiritočaki so štirili v nebo kakor v pravilnih deželi. Zgodaj zjutraj sva se odpravila na pot. Spuštala sva se prek stene, ki sva jo preplezala prejšnjega dne. Ko sva dosegla ledenik Geant, je sonce obsijalo vrh Mont Blanca. Ob 5. uri sva začela plezati. Z Avčinovimi dezami sva kmalu pustila za seboj veliko snežno strmino nad ledenikom Geant. Medtem sva ujela tudi neko avstrijsko navezo.

Snežni kuloar do Col du Diable (3841 m) je dolg 300 m. Ob 7. uri sva stala na ozkem in zasneženem Hudičevem sedlu. Pred nama je bila prava ovira, 4074 m visoki stolp Pointe Chabert. Po navpični vezi sva v pol ure dosegla vrh stolpa. Granitna skala je požrla veliko moč in kilnov. Z ozkega vrha sva se po vrvi pustila v 4017 m visoko, a ozko škribno Mediane. Ker leži na senčni strani, sva zagazila pol metra v pršč.

Dr. Vidmar glavni sodnik na olimpiadi

Ljubljana, 16. avg. — Predsednik Mednarodne šahovske federacije Sved Folke Roggard je telefonično imenoval vele mojstra dr. Milana Vidmarja za glavnega sodnika na XI. šahovski olimpiadi v Amsterdamu. Dr. Vidmar bo odpoval v Amsterdam skupno z našo olimpijsko ekipo.

Basel. — V Baslu je bilo nedavno končano švicarsko šahovsko prvenstvo, ki se ga je udeležilo dvajset šahovskih mojstrov. Zmagal je mladi šahovski mojster Kupper iz Luzerna z 8,5 točke. Drugi je bil 50-letni mednarodni šahovski mojster Henri Grob iz Zürichja s 7,5 točkami. Tretji Nievartel iz Zürichja 7,5 točk. Novi švicarski prvak Kupper je star 22 let in študira na univerzi v Zürichu.

Sprejmemo

akviziterja

Ponudbe pod »Stalna namestitve« na oglasni oddelek »Ljudske pravice-Borbe«

INŽENIRJA KEMIJE

potrebuje takoj

MILOŠ MAMIC
INDUSTRIJA STISNjenih
PLINOV IN KMETIJSKIH
IZDELKOV
Z E M U N
Radnička 1
4408

Železarna Smederevo

NUDI

večjo količino tera
od rjavega premoga

Informacije daje komercialni
oddelek železarne

OKRAJNI ZDRAVSTVENI DOM V KRANJU

RAZPISUJE MESTA:

zdravnika splošne prakse

za sektorsko ambulanto v Železnikih

zdravnika internista-rentgenologa v Kranju

zdravnika splošne prakse

za obratno ambulanto »Tiskamina«, Kranj

zdravnika splošne prakse

za postajo prve pomoči v Kranju

pravnega referenta-pravnika

za upravo OZD s prakso v upravni službi

Plače po uredbi in pravilniku o dopolnilnih plačah OZD Kranj. — Prošnje z navedbo dosedanje prakse in splošnimi podatki pošljite na gornji naslov. — Stanovanje za zdravnika v Železnikih je zagotovljeno.

NAŠI KOLESARJI ODPOTOVALI NA SVETOVNO PRVENSTVO

Sinoči so iz Beograda odpovali na svetovno kolesarsko prvenstvo naš vozač Varga in potovalni vodja, predsednik Kolesarske zveze Jugoslavije Slobodan Bosiljčić. Njima se bosta v Zagrebu pridružila Vid Ročić, v Ljubljani pa Della Santa. Ostala dva reprezentanta, Petrovič in Lanković, se mudita v Zahodni Nemčiji na turneji.

Svetovno prvenstvo bo v Söllingu in Kötinu od 21. do 28. avgusta. Naši reprezentanti bodo sodelovali samo v cestnem tekmovanju za amaterje.

»Jugoslovanska alpska voznja« bo 5. septembra

Ljubljana, 16. avg. Tradicionalna »Jugoslovanska alpska voznja« s startom in ciljem na Bledu bo letos 5. septembra. Udeleženci le-te bodo prevozili 240 km dolgo krožno pot od Bleda preko Bohinja, Tolmna, Vršca, Kranjske gore nazaj do Bleda. Pot so razdelili na pet etap. Končni plasman tekmovalcev bo v glavnem odvisen od hitrostne etape Bo-

hinjska Bistrica—vrh Planine. Avtomobile in motorna kolesa bodo razdelili v dve skupini: v stara vozila (pred 1945) in nova. Za obe skupini so pripravili nagrade.

Kolesarska dirka »Okoli Evrope«

Od 21. septembra do 3. oktobra bo prvotni prirejen etapna kolesarska dirka okoli Evrope. Pot bo vodila v trinajstih etapah brez odmora od Pariza preko Belgije, Nizozemske, Luksemburga, Nemčije, Avstrije, Italije in Švice v Strassbourg. Dolžina proge je 3008 km, najdaljša etapa je dolga 324 km. Sodelovalo bo 16 ekip, med katerimi bo tudi izbrana ekipa najboljših kolesarjev z amaterske dirke »Route de France«, ki so se je udeležili tudi naši kolesarji. Tekmovalcem bodo podelili 2 milijona frankov nagrad.

Beograd 15. avgusta. V prvenstveni košarkarski tekmi je domači BSK premagal Borca iz Čačka z rezultatom 62:53 (39:31).

(Nadaljevanje)

4

RAZPRAVA PROTI RUT

(Odlomek iz Frankovega romana »Jezusovi apostoli«)

lovanja vredna žrtve nacistov, potemtakem ni odgovorna za svoje dejanje. Treba jo je premestiti v kakšen zavod.

Rut, ki je slučajno dvignila glavo, je osupnila, ko je državni pravdnik večkrat pritrdjevalno prikimal. Psihiater je sedel. Presenečen je sunovito okrenil glavo ter se z veliko napetostjo zagledal proti zagovorniku, ko ga je slišal govoriti: »Tu imam uradno potrjeno mnenje gospoda profesorja K... Profesor K... evropska kapaciteta, je bil učitelj gospoda sodnega psihiatra. Preden izročim izvirnik izjave in osem notarsko overjenih prepisov sodišču, naj z dovoljenjem gospoda predsednika preberem najvažnejše točke. Profesor K... piše med drugim:

Teden dni sem vsak dan govoril z gospodično Freudenheimovo, nobenkoli manj kakor eno uro, in sem prišel do spoznanja, da je kolkor se tiče njenega duševnega stanja, za svoje dejanje popolnoma odgovorna. Obtoženka ni duševno bolna. Opozval sem pred časom mlado židovsko dekle, ki so jo prav tako spravili v javno hišo. Kasneje si je vzela življenje, ker so se je starši in njena dva brata sramovali. Gospodična Freudenheimova bi si zaradi tega ne vzela življenja, pa čeprav bi se je sramovalo vse nemško ljudstvo. Prej se nagiba k temu, da bi bilo njo sram zaradi nemškega ljudstva. Ono mlado dekle bi utegnil en sam očetov pogled pogrniti v smrt. Ob gospodični Freudenheimovi se izpričuje stara resnica, da je človek po hude dem doživljava, ki ga ne uniči, močnejši kakor poprej. Iz njenih odgovorov med najnižimi razgovorj sem razbral, da je zaradi dejavijev v

javni hiši izgubila kakršno koli zanimanje zase in za svojo nadaljnjo usodo. Vseeno ji je, kaj se bo zgodilo z njo. Šla bi na morišče prav tako mirno, kakor je šla tisti večer k hiši moža, ki ga je ustrelila. To stanje bi utegnil kdo razložiti kot izredno obubožanje čustvenosti, obubožanje, ki se razteza na vse. Vendar stvar ni taka. Res ji je vseeno, ali bo obsojena na smrt, na dosmrtno ječo ali na kar koli že. Toda njeno zanimanje za okolico je popolnoma normalno. Zelo rada ima neko svojo mladostno prijateljico, ki pričakuje otroka, in skrbi jo, ali bo še nerojeni otrok imel vse, kar je potrebno. Do svoje dvajsetletne prijateljice Katarine goji ljubezen skrbne matere, in ko se ob aretaciji poslavlja od svojega nekdanjega zaročenca, je ne muči skrb zase, čeprav mora računati s tem, da gre v smrt, pač pa jo skrbi zanj, ker mu prizadeva bolečine. To so čustvena izražanja normalnega človeka, ki socialno čuti, in upati je, da bo sčasoma tudi sama seboj spet vključila v življenje.

Zagovornik se je ozrl kvišku in rekel: »Odstavka, ki obravnava doživljanje v javni hiši, ne ujem bral, ker si sicer moral poprej izključiti javnost. Profesor K... nadaljuje: Gospodična Freudenheimova je sama videla, kako so ji ubili starše. Ko se to dekle, ki so jo doživljali v javni hiši, uničili kot žensko bitje, vrne v socialno skupnost, ki je osvobodena nacistične vladavine, zve, da nacist, ki je dal pobudo za grozni umor njenih staršev, ni bil kaznovan. Ustrelil ga. Gospodična Freudenheimova je bila popolnoma priselbna, ko je namenoma in premissijeno

ubila človeka. V socialni skupnosti, v kateri vlada pravo, jo je treba imeti za popolnoma odgovorno za njeno dejanje. Zal pretega pravico psihiatričnega izvedenca, da je odločal, ali jo gre kaznovati v socialni skupnosti, v kateri se pravo prej ko slej prezira, kaznovati zato, ker je ubila nekaznovanega morilca, morilca svojih staršev. K temu bi pripomnil le to — če se stenni, prižgemo luč. To je normalno. Ona je prižgala luč.

Bilo je tiho. Ko je zagovornik nazadnje vprašal, ali bi žele sodni psihater kaj pripomniti k tej izjavi, je vzkliknil predsednik, da se sodišče ozira samo na mnenje uradno določene psihiatra.

Toda sodni psihater je vstal in rekel: »V svojem mnenju sem poudaril, da je duševne bolezni, ki so jih povzročila koncentracijska taborišča, izredno težko presojati, ker se znajde psihater pred novimi, še nepreiskanimi pojavi človeške psihe. Nikakor ni izključeno, da analiza mojega visoko spoštovanega učitelja ustreza obtoženkinji duševni podobi. Njegovemu nazoru, da jo je šteti za odgovorno za njeno dejanje, pa ne morem pritrditi.«

Državni pravdnik je pomirjen prikimal. Začel je svoj plectoaje z izčrpnim orisom tistega večera, ko sta bila zakonca Freudenheimova ubita, in dejal na koncu: »Lahko sem kratak. V tem procesu ni bilo treba dokazati krivdo. Obtoženka je priznala, da je ustrelila Zwischenzahla. Izjavila je, da se odlepe počuti bolje. To bi bilo znamenje sratohodne posurovelosti, če bi imeli opraviti z normalno osebo.«

Citiral je nekaj stavkov iz mnenja sodnega psihiatra in izjavil s poudarkom, kakor da je zagovornik, da Rut ne gre šteti za odgovorno za njeno dejanje, ker je duševno bolna. Treba jo je internirati v blaznici.

Zagovornik se je nasmejal kakor kdo, ki je zvedel to, kar je pričakoval.

Važno odkritje Slovencev v Afriki

Dr. Lenard za svoj znanstveni uspeh ni dobil ne priznanja, ne nagrade

Slovenec dr. Aleksander Lenard si je na afriških otokih Zanzibar in Pemba pridobil velike zasluge za zatiranje rastlinske bolezni, ki povzroča veliko škodo na žbicah. »Proteuse« je 15. februarja 1950 priobčil zanimiv članek »Najboljše žbice ali klinčevci«. Naša znana strokovnjakinja na področju botanike dr. Angela Piskernik pravi v njem, da so klinčki posušeni popki zimzelenega dišavnega klinčevca, ki se imenuje znanstveno *Eugenia caryophyllata* in ki sodi v družino mirtnic, napada pa ga kuga, ki ju prenaša neka žuželka.

Klinčevca je doma na Moluških otokih. Ježič med velikima otokoma Celebes in Novo Gvinejo. Leta 1793 so ga nasadili na omenjenih dveh afriških otokih, ki sta kmalu postala središče žbice kulture in zdaj prispevata k svetovnemu izvozu klinčkov 90 %.

Nevarno pa ogrožata žbice plantaže dve boleznici. Prva se imenuje »die-back« (odmiranje), druga pa »sudden death« (nenadna smrt). Razvili sta se v pravo epidemijo in znani sta že 80 let, znanstveno pa ju raz-

iskujejo šele zadnjih 12 let. Druga bolezen se je razvila v nevarno kugo, ki je uničila že polovico plantaž na otoku Zanzibaru, na Pembi pa se je pojavila v manjšem obsegu že 500 krat. Ugledni, svetovno znani strokovnjaki so oktobra 1950 soglasno trdili, da povzroča to kugo virus, ki ga prenaša od drevesa do drevesa neka uš. To je bil sad tridesetletnega znanstvenega raziskovanja.

Strokovnjaki so priporočali, naj vsa okužena in drevesa v njihovi bližini posekajo in uničijo, hkrati pa tudi žuželke na njih. Sekanje naj bi se začelo julija 1950. Maja istega leta pa je dr. Lenard ugotovil, da povzročajo epidemijo v klinčevcih glivice. Opazoval jih je v različnih delih okuženih dreves z mikroskopom in jih opisal v posebni spomenici. Poslal jo je na pristojno mesto, pa ni dosegel zaželenega uspeha. Pozneje je svoje dognanje praktično ponazoril na okuženi plantaži.

Kmalu potem, ko je napisal spomenico, pa so pristojne angleške oblasti razglasile, da so morali opustiti načrte o sekanju in uničevanju klinčevcev. Strokovnjaki so se našemu rojaku čudili, da je z majhnim mikroskopom opazil glivice, ki jih sami niso mogli opaziti niti z elektronskim. Nekaj mesecev pozneje pa so jih začeli razkazovati ljudem skozi navadno povečevalno steklo. Ker so dognanja dr. Lenarda povsem nasprotovala glavnim dognanjem vzhodnoafriške visoke komisije, so angleški strokovnjaki potrebovali dve leti, preden so jih proučili, potlej pa so jih uradno objavili kot svoja dognanja. Dr. Lenard pa ni dobil nobenega priznanja, čeprav je njegovo odkritje pripomoglo, da bodo lahko pripravili vsako leto več milijonov. Njegovo važno dognanje so si angleški strokovnjaki kratko malo prilastili. In čeprav je mnogo koristil gospodarstvu Arabcev, Indijcev in črncev, posredno pa tudi Angležev, saj je odkril tudi način, kako preprečiti in zaustaviti to nevarno rastlinsko bolezen, so ga potisnili ob stran.

Po dr. Lenardovem odkritju

so angleške oblasti takoj prekliale izsekavanje klinčevca in začele preverjati pravilnost njegovih dognanj. Ko so ugotovili, da njegova dognanja drže in da so se njegovi ukrepi za zatiranje te rastlinske kuge obnesli, so tebi nič meniti nič razglasili to odkritje za delo angleških strokovnjakov. V letnem poročilu o raziskovalnem delu v Vzhodni Afriki za leto 1952 so angleški strokovnjaki prikazali svoje prvotne napake kot pravo zmagoslavje. Objavili so namreč dobesedno to-le: »Če upoštevamo negativne rezultate prejšnjih investigacij v zvezi s kugo na klinčevcu ter zamotanost in težavnost problemov v času, ko je začela delati organizacija za proučevanje klinčev-

ca, se nam pokaže pomen uspeha krajevnega direktorja in njegovih sodelavcev v še presenetljivejši luči.«

Vrhovni in krajevni direktor sta dobila nagrado za uspeh, ki je bil v resnici dr. Lenardov. Naš rojak pa ni bil niti član njune organizacije. Dr. Lenard se je obrnil v tej zadevi na ministra za kolonije Velike Britanije in na Patentni urad v Londonu z zahtevo, da bi pred znanstvenim forumom dokazal, kdo je odkril povzročitelja in ugotovil način zdravljenja te rastlinske bolezni. Lani 2. oktobra bi morala biti pred patentnim apelacijskim sodiščem v Londonu v tej zadevi obravnava, pa angleški konzulat v Zagrebu dr. Lenardu ni dal vizuma. Tako naš rojak za svoj znanstveni uspeh še zdaj ni dobil ne uradnega priznanja, ne denarne nagrade.

Zanimive izkopanine

Mnogo opevani otok Chios med grško celino in Malo Azijo, o katerem je že Homer dejal, da je najlepši, je zadnji dve leti torišče arheoloških izkopavanj in zanimivih najdb. Izkopavanja vodi angleška arheološka šola. Na nekem griču so nedavno izkopali ostanke prastarega svetišča, poleg njega pa megaron (hišo za moške) vrhovnega svečenika ali morda celo kralja. V bližini so našli tudi razvaline nekega mesta, ki se je v nasprotju z drugimi zasutimi mesti ohranilo v prvotni obliki. Na drugem mestu so našli na morskem dnu stare vrče, izvirajoče iz klasične dobe. Arheologi domnevajo, da gre za ostanke potopljenega ladje. Zato iščejo tudi potopljeno ladjo.

Dr. Aleksander Lenard

Sloni so se zelo pocenili

Indijski maharadže jih morajo prodajati, ker jim primanjkuje denarja za razkošno življenje

Cene slonov na indijskem trgu so močno padle. Indijski maharadže so se morali namreč v svojem razkošju hočeš nočeš znatno omejiti. Država jim sicer plačuje, dokaj mastne pokojnine, toda ti pogosto so bili vajeni živeti v največjem razkošju in z denarjem jim sploh ni bilo treba računati. Zdaj pa morajo vsaj nekoliko paziti tudi na izdatke, da ne ostanejo njihove blagajne prazne. Zato so začeli prodajati slone. Po vrsti se morajo ločiti

od svojih modrih spremljevalcev na lovu. Nekoč so jim bili potrebni delno tudi na slavnostnih obhodih po mestih.

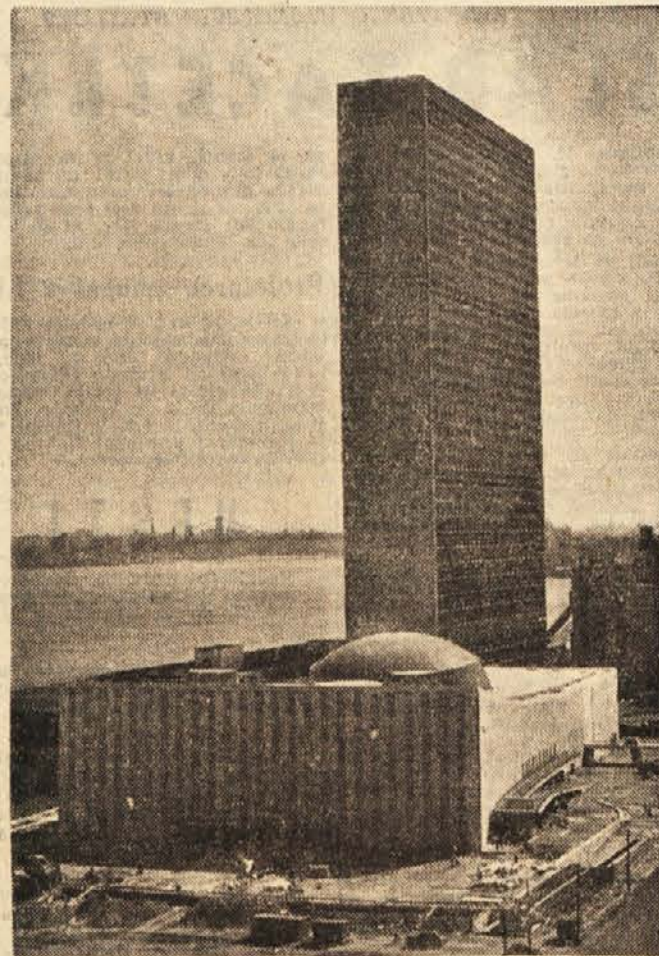
Sloni mnogo pojedjo, treba pa jih je tudi negovati. Stroški za njihovo vzdrževanje so za blagajne indijskih maharadž preveliki. Pred nekaj leti so te največje na kopnem živeče sesalce prodajali v Indiji preračunano v naš denar še po 600.000 do 1 milijon, zdaj pa dobi slona že za 120.000 do 300.000 din.

Slonova koža je debela 50 mm, slon pa tehta povprečno 400 kg in je za inflacijo na indijskem trgu neobčutljiv. Pač pa se sloni zelo lahko uče in so drugače močno občutljivi. Dresirati jih začne, ko jim je 10 do 15 let, uče se devet mesecev, žive pa povprečno 100 let. Sloni zahtevajo dobro nego in če jim jo človek odreče, začne takoj stavkati. Jedo najraje sladkorni trs, ananas, krompir in banane. Bajka o pokopanih slonovih s kupi slonove kosti oziroma njihovih oklov je ostala nepojasnjena enako kakor varianta o njihovem samomoru v jezerih.

Ali bodo zdaj sloni brezposelni in samo še privlačna zanimivost za živalske vrtove? Slonov je v Afriki in Aziji še 400 do 600.000. Njihova domovina je pragozd. Se zmeraj pa potrebuje Indija te velikane z njihovo po-

trepljivostjo in presenetljivo močjo za graditev novih naprav za umetno namakanje in jezov. Pa tudi v vojni so imeli sloni že iz časov Aleksandra Velikega važno vlogo. S temi zavezniki, »lukanskimi kravami«, si je Kartaginec Hanibal v grozo Rimljanov zgradil pot na italijanskem polotoku. Z njimi pa so operirali Angleži tudi proti japonskim vojakom v bojih v burmanskih džunglah med drugo svetovno vojno.

Tudi v Indokini so se pred dvema letoma organizirali v vojski Kambodže sloveče khmerske strelce, sedeče na slonih. To je vzbudilo veliko nezadovoljstvo v Južnovzhodni Aziji, kjer je prebivalstvo večidel budistične vere in kjer velja slon za sveto žival. Toda uspeh je govoril za novo metodo. Uporniške vasi so patrolje na slonih hitro ukrotile in celo Vietnam si ni upal napasti teh velikih simbolov »božje moči«. Eno slabo stran pa je vendar imela uporaba slonov v vojni. Sloni so namreč plaši in zelo občutljivi. Boje se zlasti ognja ponoči in odseva bakel svojih gonjačev. Ze ukročen pa se boje tudi strelav avtomatične orožja. Ko pa jih prevajažjo v živalske vrtove, so ti orjaški kralji tropičnih step in gozdov na dolgi poti iz Bangkoka do Amsterdama povsem mirni.

Palaca Združenih narodov v New Yorku

Na 1117 sejah so izgovorili 35 milijonov besed, med njimi besedo »mir« nad 300.000-krat

Naše stoletje je znamenje statistike. Statistiki ne prezro in ne zamude nobene priložnosti, če le morejo zbirati kakršnekoli podatke za svoje statistike. Nič čudnega torej, da imajo Združeni narodi svoje statistike. Njihovo

delo je zelo naporno, saj morajo v neskončnih številkah prikazati vse konference, vsa zasedanja in govore te mednarodne organizacije.

Med drugim so izračunali, da je bila v osmih letih, od leta 1945 do 1953 na raznih tribunah narodov beseda »mir« izgovorjena nad 300.000-krat. Statistiki pa ne morejo odgovorjati za to, da je še zmeraj malo učinkovita. Zgodovinarji in statistiki so tudi izračunali, da se je zbral Varnostni svet 646-krat, Generalna skupščina pa je zasedala 741-krat. Na teh 1117 sejah je bilo izgovorjenih kakih 35 milijonov besed. Samo korejska vojna je zahtevala 575 sestankov in na njih so izgovorili 18 milijonov besed, šele potem so sovražnosti na Koreji prenehale.

To je v številkah delno izraženo delo Združenih narodov. Upajmo, da ni več daleč čas, ko bo lahko človeštvo potegnilo končno črto pod prizadevanji vodilnih državnikov, diplomatov in politikov, da bi rešili mir in ko bodo lahko statistiki dokončno ugotovili natančno število besed, potrebnih, da bi se na naš nemirni, v spore in trenja zapleteni planet povrnilo upanje, veselje do življenja in varnost.

»Nekoliko neudobna je zdaj miza, res, toda priznati moras, da se nič več ne ziblje.«

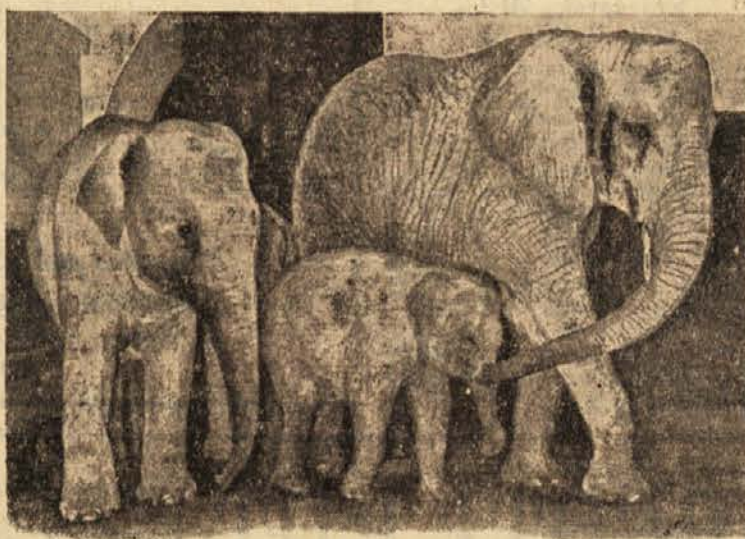
MALI LEKSIKON

VPRASANJA:
Kakšna dežela je Kenija?
Kako so napravili prvi cesarski rez?

ODGOVORI:

Kenija je ena izmed kolonij Velike Britanije. Z Ugando, Tanganjiko in Zanzibarom sestavljata Britansko Vzhodno Afriko. Ta področja sta odkrila svetlo okrog leta 1840 sloveči angleški raziskovalec Livingston in ameriški novinar Stanley. Kmalu potem so postala pion imperialističnih držav. Tanganjika je postala leta 1884 nemška kolonija, Zanzibar (1890), Uganda (1894) in Kenija (1905) pa angleške kolonije. Nemčija je izgubila vse svoje kolonije v Afriki leta 1918 in Tanganjiko je dobila Anglija. Kenija je naravno bogata dežela, toda še neraziskana in brez industrije. Mori 549.000 km² in ima 5 milijonov prebivalcev. Med njimi je samo 330.000 belcev, v glavnem Angležev. Glavni gospodarski panogi sta živinoreja in poljedelstvo. Kenija izvaša bombaž, kavo, koruzo, kožo in slonovo kost. Znaj se poljšča v tej deželi zelo kričijo, ker deluje v njej organizacija Mau-Mau, ki ima mnogo pristavev, zlasti v plemenu Kikuju (1 milijon članov) in ki se bori proti kolonialnim četam.

Cesarskega reza, ki pogosto reši življenje porođnicam ob izredno nevarnih porođih, po neki verziji ni prvi uporabil zdravnik, marveč laik, z imenom Kaiser. Ko je njegova žena ležala v porođnih krčih in ko so zdravniki že obupali, da bi ji rešili življenje, ji je priskočil na pomoč mož. Po njem je dobila operacija, ime Kaiserjev (cesarski rez). Pravi zaprav je prevod v tem primeru neumestno in moralno bi uporabljati izraz »kaiserjev rez«. Kaiserjeva žena se je pred porođom strahovala mušila. Zdravniki so trdili, da ji ni več pomoči. Zato se je mož sam odločil za operacijo. Vzel je običajno mesarski nož, ga nabrusil, presezal ženi trebuh, potegnul iz nje otroka in ji trebuh znova zašil. Zdravniki so zvedeli za to čudno operacijo in napoverali, da bo žena umrla, otrok pa bo ostal živ. Oba pa sta operacijo preživela. Pozneje je medicina sprejela ta način pomoči porođnicam, ker je porođ združeno z nevarnimi komplikacijami. Pričujoče razlaga tega naziva pa je dvomljiva. Cesarski rez (sectio caesarea) so namreč poznali v medicini že mnogo prej. Prvotno so tako izrezovali otroke iz mrtvih porođnic, da so jih pokopali. Na živi porođnici so prvokrat uporabili cesarski rez leta 1610 v Wittenbergu.

Slon s svojo družinico

TRIFE

E. M. REMARQUE

tovariši

ROMAN 153

Alfonz je bil prinesel s seboj preprost, črn lesen križ, križ, kakršnih stoji v neskončnih vrstah grobov v Franciji na stotisoče. Zasadil smo ga v grob pri glavi in obesili nanj staro Gottfriedovo jekleno čelado.

»Pojdimo,« je dejal naposled Valentin zamolklo.

»Da,« je menil Köster. Toda ganil se ni. Vsi smo obstali. Valentin nas je po vrsti pogledal. »Cemu?« je dejal počasi. »Cemu neki? Prekletlo!«

Nihče ni odgovoril.

Valentin je utrujeno zamahnil z roko. »Pojdimo.«

Odšli smo po stezicah proti izhodu. Pri vratih so nas čakali Fred, Georgie in drugi. »Tako čudovito se je znal smejati,« je rekel Stefan Grigoleit in solze so mu pritekale po nemočnem, srditem obrazu.

Ozrl sem se. Nihče ni prihajal za nami.

25

Februarja sem s Köstrom zadnjikrat sedel v naši delavnici. Morala sva jo prodati, in zdaj sva čakala na izklicevalca, ki naj bi prodal na javni dražbi opremo in taksi. Köstru se je obetala

na pomlad služba, postal naj bi dirkač pri neki majhni avtomobilski tverdi. Jaz sem ostal v kavarni International in hotel sem poskusiti, da bi dobil za čez dan kako delo, da bi več zaslužil. Na dvorišču se je počasi zbralo nekaj ljudi. Izklicevalec je prišel. »Ali pojdeš ven, Otto?« sem vprašal.

»Cemu? Saj stoji vse zunaj, in izklicevalec ve, kaj mu je storiti.«

Köster je bil videti utrujen. Tega na njem nisi zlepa opazil, če pa si ga natanko poznal, si takoj vedel, kdaj je utrujen. Tedaj je bil njegov obraz videti bolj napet in trši kakor sicer. Večer za večerom je bil na poti, zmeraj v isti okolici. Ze zdavnaj mu je bilo znano ime fanta, ki je bil Gottfrieda ustrelil. Samo najti ga ni mogel, ker se je fant iz strahu pred policijo preselil v drugo stanovanje in se nekje skrival. Vse to je bil zvedel Alfonz. Tudi on je čakal. Seveda tudi ni bilo izključeno, da fanta sploh ni bilo v mestu. Da sta mu Köster in Alfonz za petami, tega seve ni vedel. Čakala sta na to, da bi se vrnil, če se je počutil varnega.

»Ven stopim pogledat, Otto,« sem dejal.

»Prav.«

Odšel sem na dvorišče. Naše orodne mize in druge reči so bile nakopičene v sredini. Na desni strani je stal pri zidu taksi. Skrbno smo ga bili oprali. Ogledeval sem blazinice in plašče. Gottfried ga je zmeraj imenoval »naša molzna krava«. Ločiti se od njega ni bilo lahko.

Nekdo me je potrepil po rami. Presenečeno sem se obrnil. Mlad, neprijetno podjeten mož v usnjenem plašču je stal pred menoj. Mežikal je z očmi in švrkal z bambusovo palico po zraku.

»Halo! Saj se vendar poznavas!«

Takoj sem nekaj zasitil. »Guido Thies iz Augeke!«

»No torej!« je dejal mož v usnjenem plašču zadovoljen. »Takrat sva se srečala pri isti podrtiji. S seboj pa ste imeli zoprnega cepca, ki bi ga bil najrajši kresnil po gobcu.«

Nehote sem spučil obraz, ko sem pomislil, da je takrat malo manjkalo, da ni prisolil Köstru nekaj zausnic. Thies je mislil, da sem se nasmehnil in je še sam pokazal dokaj pokvarjeno zobovje. »No, pustimo to, Guido ni maščevalen. Takrat ste tisto staro kračo silno preplačali. Ali ste lahko iz nje še kaj izbili?«

»Da,« sem odgovoril. »Avto je dober.«

Thies se je zarežal. »Ko bi bili ubogali mene, bi bili odrezali bolje. In jaz tudi. No, pustimo to! Odpušeno in pozabljeno. Danes pa lahko dobro zasluživa. Za pet sto mark lahko izdraživa to kračo. Saj ni žive duše tu, da bi jo dražila. Velja?«

Posvetilo se mi je v glavi. Mislil je, da sva takrat prodala avto naprej, in ni vedel, da je delavnica naša. Nasprotno, domneval je, da hočeva avto znova kupiti.

»Ta avto je še zdaj vreden tisoč pet sto mark,« sem rekel. »Tudi če ne vračunamo koncesije za taksi.«

»Saj, saj,« je pritrdil Guido vneto. »Dražila ga bova do pet sto, hočem reči, jaz. Če ga dobiva, vam plačam tri sto petdeset mark na roko.«

»Tega pa ne morem storiti,« sem rekel. »Za avto imam namreč kupca.«

»In vendar...« Hotel mi je predlagati nekaj novega.

»Ni vredno...« Odšel sem na sredo dvorišča. Do tisoč dve sto je imel proste roke, to sem zdaj vedel. Izklicevalec je začel ponujati stvari. Najprej opremo. Izkupiček je bil pičel. Tudi orodje ni vrglo kdo ve koliko. Potem je prišel na vrsto avto. Prva ponudba je bila tri sto mark.

DNEVNE NOVICE

RADIO LJUBLJANA

Spored za torek, 17. avgusta

5.00-7.00 Dobro jutro, dragi poslušalci (pester glasbeni spored) vmes ob 5.30-5.40 Jutranja telovadba - 6.30-6.35 Radijski koledar in prireditve dneva - 7.00 Pregled tiska - 7.05 Jutranji orkestralni spored (Moric Moszkowski, Igor Stravinski, Zoltan Kodaly) - 7.30 Za gospodinjice - 7.35 Zabavna glasba, vmes reklame in objave - 8.10 Poje ženski zbor »Svoboda« iz Rogaske Slatine - 8.30 Cielbanom - dober dan! - 8.45-9.00 Zabavna glasba - 12.00 20 minut z veselimi godci - 12.20 Kmetijski navsveti - 12.30 Opoldanski orkestralni spored (Matija Bravničar, Svetomir Nastasjčević) - 13.15 Zabavna glasba, vmes objave - 13.30 Melodije za razvedrilo - 14.30 Iz znanosti in tehnike - 14.40 Slovenske umetne in narodne pesmi poje moški zbor DPD Svoboda Tabor - Angel Besednjak p. v. Albina Horvata (Prenos iz Maribora) - 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame - 15.30 Zeleni ste - poslušajte! - 16.00 Utrinki iz literature - Louis Adamič: Prvi dan v Los Angelesu - II. del - 16.15 Promenadni koncert (P. Mascagni, P. Sarasate, E. Grieg, F. Liszt) - 17.10 V plesnem ritmu - 18.00 Sportni tednik - 18.30 Pol ure samospjevov v izvedbi slav-

nih pevcev - 19.00 Zabavna glasba, vmes reklame in objave - 19.30 Radijski dnevnik - 20.00 Pol ure domačih pesmi - 20.30 Tedenški notranje-politični pregled - 20.40 Igra Andre Kostelaneta s svojim orkestrom - 21.00 Literarna oddaja - Ivan Zorman - 21.30 Pol ure solistične glasbe - 22.30 Plesna in zabavna glasba - 23.00-24.00 Nočni koncert predklasične glasbe (na valu 202.1 in 212.4 m in kratkem valu 90.1 MHz) (J. S. Bach, Arcangelo Corelli, Antonio Vivaldi, J. C. Bach)

Sedaj zopet lahko dobite kremo, ki te res zavaruje pred opeklinami. Zahtevaj specialno sport kremo »ULTRAGIN«.

Drobni oglasi DELO IŠČE

GRADBENI TEHNIK s prakso in strokovnim izpitom žel zamenjati službeno mesto. Ponudbe na ogl. odd. do 30. t. m. pod šifro »Samostojena«. 3168

STANOVANJA

DVOSOBNO STANOVANJE z vrtem v vili v Kranjski gori zamenjam za enako ali manjše v Ljubljani. Selitvene stroške plačam. 3175

LEPO STANOVANJE menjam v Mariboru z enakim v Ljubljani. Jančič, Maribor, Gosposvetska 12.

DVE VELIKI SOBI v centru zamenjam za enosobno stanovanje. Ponudbe pod »Zamenjava 1926«. 3173

ENOSOBNO STANOVANJE s kuhinjo v Spodnji Siški zamenjam za dvosobno v centru Ljubljane. Zuzek, Kavškova 5. 3174

STRISOBNO STANOVANJE zamenjam na morju s pritlikinami za dvosobno v Ljubljani. Ponudbe pošlji v ogl. odd. pod »Ugodna prilika«. 3167

UPOKOJENEC išče stanovanje kjerkoli. Sel bi tudi v skupno gospodinjstvo. Ponudbe pošlji podružnici »Borbe« v Ptuj pod »Upokojenec«. 3164

VISOKOSOLKA IŠČE SOBO v Ljubljani takoj ali s 1. oktobrom. Sproročiti prošim na naslov: Plavšak Borut, Trbovlje, Trg revolucije 3. 3070

VISOKOSOLKA IŠČE SOBO v Ljubljani takoj ali s 1. oktobrom. Sproročiti prošim na naslov: Plavšak Mateja, Trbovlje, Trg revolucije 3. 3171

PRODAM

TOVORNI AVTO znamke Citroen, 4 tonski, v zelo dobrem stanju, prodamo. Cena po dogovoru. Tovarna volnenih izdelkov Majšperk, Slovenija. B 51

ZDRAVILO HYDERGINA poceni prodam. Naslov v oglaševalnem oddelku Ljudske pravice-Borbe. 3163

PRODAM 1/2 m² dobro ohranjenih smrekovih desk, uporabljenih pri gospodarskem posloplju. Celje, Dekova 21. 3161

PRODAM KROJASKI INVENTAR. Naslov v podružnici Celje. 3162

OTROSKA POSTELJICA, skoraj nova iz trdega lesa poceni naprodaj. Naslov v upravi Ljudske pravice-Borbe. 3160

RADIOAPARAT, nov - turistični, na baterijo ali tok prodam za 33.000 dinarjev. Zerjal Slavko, Dutovlje 2. 3165

RADIO znamke »Telefunken« 4 + 1 prodam. Naslov v ogl. oddelku Ljudske pravice-Borbe. 3172

LOVCI! Naprodaj imam 2 mladiča istraka braka kratkodlaka, stara 3 mesece, odličnega porekla. Poizve se v ogl. odd. ali na telefon št. 21-643. 3176

RAZNO

SREDNJEŠOLCA sprejemem v popolno oskrbo. Naslov v ogl. odd. 3177

»TELEKOMUNIKACIJE«

INDUSTRIJSKO PODJETJE ZA ELEKTROZVEZE LJUBLJANA, Pržanj 42, poštni predal 376

sprejme v službo:

elektroinženirje in tehnike

s prakso, predvsem na področju šibkega toka za proizvodnjo visokofrekvenčnih naprav,

tehnike konstrukterje,

rezkalce, brusilce in strugarje.

PONUDBE POSLJITE NA GORNJI NASLOV.

»TELEKOMUNIKACIJE«

industrijsko podjetje za elektrozeve

LJUBLJANA, Pržanj 24, poštni predal 376

razpisuje mesto

glavnega računovodje

POGOJI:

1. diplomiran ekonomist z nekajletno prakso v računovodstvu;
2. absolvent Trgovske akademije - Ekonomske srednje šole z večletno računovodsko prakso;
3. zaželena je praksa v predelovalni industriji kovinske ali elektro stroke.

Osebnostne pismene ponudbe z referencami pošljite na gornji naslov.

TEHNIČNA TRGOVINA

»BEOGRAD«

BEOGRAD, Jevrejska 32

TELEF.: komercialno 26-491, 23-398, 20-203 - uvoz-izvoz: 23-664 - računovodstvo 27-339

»BEOGRAD« tehnična trgovina. ima na zalogi za potrebe industrijskih, gradbenih in ostalih podjetij vse vrste gonilnih strojev za obdelavo kovin in lesa, in sicer: stružnice za obdelavo kovin v dolžini 600, 750 in 1500 mm, proizvodnje tovarne »Pottisje« Ada in livarne železa ter tempera, Kikinda, šepinge za obdelavo kovin z maksimalnim obratom 500 mm, proizvod livarne železa Kikinda namizne in stabilne brzohodne vrtilne stroje od 6 do 20 mm, proizvod tovarne »Pottisje« Ada, livarne železa Kikinda in »Prvomajske«, Zagreb, električne brusilke, namizne in stabilne, stroje za zvijanje pločevine in dele zanje. Naštete stroje dobavljamo takoj iz skladišča, in sicer izključno po tovarniških cenah. Stroji so odlične kakovosti, požene jih tovarniški strokovnjak.

Gonilne stroje za les, 500 mm, z dolžino mize 2500 mm, precizne cirkularke z elektromotorjem, glodalke - rezkalnice, presek strani za glodala 20-50 mm, z elektromotorjem, kombinirane mizarske stroje na načelu stružnice, po kupčevi želji pa se lahko dodela vrtilni stroj, glodalca in cirkularka, vrtilni stroj za les z globino vrtnjanja do 120 mm, tračne žage z višino rezanja do 420 mm, ročne cirkularke, kakor tudi ročne verižne glodalke, dobavljamo v najkrajših rokih in iz skladišča. Stroje je izdelala naša znana tovarna »Bratstvo« iz Zagreba. Razen navedenih strojev imamo na razpolago popolno izbiro centrifugalnih črpalk z električnim in bencinskim motorjem, posebej bencinske motorje po 50-60 KS. Prodajamo izključno po tovarniških cenah.

»BEOGRAD« tehnična trgovina. je za potrebe inštalaterskih podjetij priskrbela ves potrebni material, zlasti pa: vse dimenzije črnih, pocinkanih in litih cevi za vodovod in kanalizacijo, vse sanitarne potrebščine: kadi, umivalnike, naprave za pomivanje posode, kopalniške kotle ter vse izolacijske potrebščine in armature.

»BEOGRAD« tehnična trgovina. ima odlično sortirano skladišče z orodjem in priborom iz domače proizvodnje in uvoza, z gradbenimi okovi, vsemi vrstami vijakov in žebeljev. Naš oddelek elektromateriala ima na skladišču elektromotorje vseh jakosti, transformatorje, linijske razvodnike, oljne in suhe sklopke, kakor tudi ves ostali inštalacijski material. Zarnice vseh jakosti, proizvodnje »TEZ«, Zagreb, dobavljamo franco kupčeva postaja, po tovarniški ceni s 4% rabata. Fluorescenčne žarnice za notranjo in zunanjo razsvetljavo dobavljamo takoj.

»BEOGRAD« tehnična trgovina. je registrirana kot uvozno-izvozno podjetje za stroje, orodje in električne naprave in postrže vam z najugodnejšimi pogoji. 4461

ELEKTRO-SEŽANA Sežana

sprejme večje število kvalificiranih elektromonterjev

Interesenti naj se zglasijo pisмено ali osebno v upravi ELEKTRO-SEŽANA - SEŽANA, telefon št. 13.

PODJETJE V GRADNJI

»Železarna Boris Kidrič« - Nikšič

SPREJME:

3 GRADBENE INŽENIRJE

med njimi enega z dolgoletno prakso, za nadzorstvo pri investitorjih

2 GRADBENA TEHNIKA

z daljšo prakso

Plača po sporazumu. - Komfortna stanovanja za poročene in samske zagotovljena v novih poslopljih. Ponudbe s krajšim življenjepisom in podatki o dosedanjem službovanju pošljite do 15. septembra na gornji naslov.

Podjetje za vzdrževanje proge Vinkovci

razpisuje

NATECAJ ZA SPREJEM V SLUŽBO

GRADBENEGA INŽENIRJA

S TRILETNO PRAKSO V GRADBENI STROKI, PO MOŽNOSTI PRI GRADNJAH ŽELEZNIŠKIH PROG, ZA DELOVNO MESTO INŽENIRJA DOLNJEGA IN GORNJEGA USTROJA

Plača po tarifnem pravilniku podjetja. PONUDBE POSLJITE NAJPOZNEJE DO 1. SEPT. 1954

4439

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »UNION«

Ameriški film

»Daleč od večnosti«

Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

KINO »KOMUNA«

Angleški film

»Vodnjak«

Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

KINO »SLOGA«: premiera avstrijskega filma »Jaz in moja žena«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20 uri. Ob 10 dopoldne matineja istega filma. Prodaja vstopnic za matinejo od 9 do 10, za popoldanske predstave pa od 14 ure dalje. KINO »SOČA«: angl. barvni film »Najboljši med slabimi«. Tednik. Predstave ob 18 in 20 uri. Prodaja vstopnic od 16 ure dalje. KINO »TABOR«: angl. film »Zadnji Trentov slučaj«. Tednik. Predstava ob 20.30 uri. KINO »JLA«: franc. film »Mesečnik Bonifacije«. Tednik. Predstava ob 20.30 uri. KINO »BEŽIGRAD«: angl. barvni film »Važno je imenovati Ernest«. Tednik. Predstava ob 20.30 uri. Prodaja vstopnic v vseh treh letnih kinematografih uro pred pričetkom predstave. Ljudska univerza sindikata DOZ, Miklošičeva 19 predvaja za zamud-

nike I. in II. del ameriškega dokumentarnega filma »Zakaj smo se borili« (Delo in vladaj - Uvod v vojno). Predstavi ob 18 in 20. Vstopnice eno uro pred predstavo. JESENICE »RADIO«: amer. barvni film »Dvojboj pri Srebrnem potoku«. Predstavi ob 18 in 20 uri. »PLAVŽ«: angl. film »V senči sovražstva«. Predstava ob 20 uri. LETNI KINO »SVOBODA«: amer. film »Margit«. Predstava ob 20 uri. CELJE »UNION«: mehiški film »Zapor za žene«. Predstavi ob 18 in 20 uri. »DOM«: amer. film »Kapitan Kidd«. Predstava ob 18.15. LETNI KINO: amer. film »Kapitan Kidd«. Predstava ob 20.15. KRANI »STORŽIČ«: švicarski film »Deca Evrope«. - LETNI KINO »PARTIZAN«: franc. film »Vrag v telesu«. - »SVOBODA«: franc. film »Vrag v telesu«. Predstava ob 18. PTUJ: mehiški film »Vedno tvoja«. Tednik »Ženski šport«.

KINO »TRIGLAV«

Angleški barvni film

»Važno se je imenovati Ernest«

Tednik - Klasična komedija z glavnimi igralci Michaelom Redgraveom in Joan Greenwood - Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 17 dalje.

KINO »ŠIŠKA«

Angleški film

»Zadnji Trentov slučaj«

V glavnih vlogah: Orson Welles in Margaret Lockwood - Predstava ob 16, 18 in 20 - Prodaja vstopnic od 15 dalje.

Delovni kolektiv Titovih zavodov »Litostroj« in njegova sindikalna podružnica sporočata žalostno vest, da se je v naših planinah smrtno ponesrečil naš mladi sodelavec in zvesti sindikalni član

Jože Godec

Priljubljenega pokojnika bomo ohranili v najlepšem spominu.

Na zadnji poti ga bomo spremlili dne 18. t. m. ob 17. uri z Zal, izpred Antonove mrljiški veže.

Pohorje je treba približati Mariboru

Osnovna naloga za povečanje turizma v Mariboru je v zgraditvi pohorske vzpenjače — Hoteli in domovi na Pohorju bodo služili prehodnim turistom, ki bodo potovali skozi Maribor — Na vrhovih Pohorja je primeren teren za zimski šport

Na konferenci Turističnega opeševalnega društva Maribor, ki je bila v soboto, so reševali osnovna vprašanja, kako pospeševati obisk turistov v mestu in okolici. Konferenca je bila sklicana v okviru Mariborskega tedna, zato so povabili tudi pred-

Večer ob Dravi

slavnike ljudskih odborov, obrtnih in gostinskih zbornic mesta in okoliškega okraja ter okoliška turistična društva.

Lani je obisk turistov v Mariboru še vedno zaostajal za predvojnimi. Število domačih gostov je sicer poraslo od predvojnih 19.000 v letu 1938 na 34.000 in je doseglo najvišje število po vojni sploh; v številu nočnin pa je komaj dosegel predvojno ra-

ven, ker se obiskovalci niso zadrževali povprečno tako dolgo kot pred vojno. Iz drugih držav pa je lani prišlo v Maribor 2644 turistov, to je komaj ena tretjina od predvojnih 7738 v letu 1938, in še ti so skrajšali čas svojega bivanja povprečno za en dan. Letos obisk ni nič boljši, domačih gostov je celo nekoliko manj.

V razpravi so ugotavljali, da nazadovanje turizma v Mariboru ni posledica zmanjšanja števila nočišč, kot nekateri menijo. Ob večjih prireditvah in proslavah, na katere pride mnogo ljudi iz raznih krajev, je res težavno dobiti prenočitvene sobane, da ne bi bila nedonosa. Morda bi jo kazalo vzpostaviti vsaj trikrat na teden. Po tudi še avtobusna zveza ne bi prinašala dohodkov, bi bilo treba ljudem nekako omogočiti, da bi imeli boljše gospodarske in kulturne stike z ostalim svetom in še bi se to zgodilo, tudi kraji okrog Ormošnjice ne bi več ostali med saostala.

Obisk turistov, ki se bodo zadržali v Mariboru dalj, pa bo porasel predvsem takrat, ko bodo Pohorje približali Mariboru tako, da bo moč v pičli pol uri priti na vrh. Takrat bo Pohorje postalo privlačna točka, rešeno pa bo tudi vprašanje prenočišč,

saj hoteli in domovi na Pohorju imajo 514 postelj, v kratkem pa jih bodo imeli 700. Prevoz z avtobusom in žičnico bo tako poceni, da bodo turisti lahko šli prenočit na Pohorje ali bodo tisti, ki bodo dopust preživljali na Pohorju, lahko prišli v mesto ogledat si razne znamenitosti in na prireditve. Zeleni pohorski gozdovi — ki so sedaj težavno dostopni — bodo privabljali mnoge ljudi, ki ne marajo plezati po strmih in golih stenah, a si zažele planinskega zraka. Pohorje ima zelo ugoden teren tudi za smučanje.

Najvažnejša naloga pri pospeševanju turizma v Mariboru in okolici je, da čimprej zgradijo žičnico — Pohorsko vzpenjačo. Na konferenci so sklenili, da bo treba vsa razpoložljiva sredstva za turizem vlagati v zgraditev žičnice. Delovni kolektivni mesta so vložili že 50 milijonov dinarjev; sami pa letos ne bodo mogli prispevati še nadaljnjih

Zižnica na Pohorju

100 milijonov dinarjev. Zato graditelji žičnice in turistična društva pričakujejo tudi pomoč ljudske oblasti in drugih organizacij.

BRALCI NAM PIŠEJO: ZARADI SLABE DOSTAVE POŠTE NE DOBIVAMO NOVIC TEMVEČ PISANO ZGODOVINO

Črmošnjice leže v osrčju bivše Koševske in so s svojim okoljem zaključena celota. Med NOB so bile Črmošnjice središče osvobodilnega ozemlja tega področja in tu je bil Glavni štab NOV in POS in razne druge baze. Prav tako poznamo iz NOB vse okoliške vasi, Stare žage, Srednje vase, Planino itd.

Črna voda je 7 km, od Straže pa 15. Pravo, da avtobusna zveza s Črmošnjicami ne bi bila donosna. Črmošnjicani pa so prepričani, če bi vozil avtobus v letnih mesecih in jeseni iz Novega mesta prek Straže, Starih žag, Semiča, Stranske vasi v Črnoemli in nazaj, da ne bi bila nedonosa. Morda bi jo kazalo vzpostaviti vsaj trikrat na teden. Po tudi še avtobusna zveza ne bi prinašala dohodkov, bi bilo treba ljudem nekako omogočiti, da bi imeli boljše gospodarske in kulturne stike z ostalim svetom in še bi se to zgodilo, tudi kraji okrog Ormošnjice ne bi več ostali med saostala.

V zasavskih vaseh že svetijo z elektriko

V prijaznih zasavskih vaseh, ko maj 20 km od Ljubljane, se ne danes umaknila petrolejska električna žarica.

Za leta 1938 so napredni kmetje v tem delu Zasavja začeli misliti na elektriko. Vendar vsa prizadevanja za napredek niso našla odziva niti ne pri takratni oblasti, niti pri nekaterih kmetih. Med okupacijo pa so misel na elektrifikacijo popolnoma opustili.

Takoj po osvoboditvi so izvolili odbor, ki naj bi poskrbel za elektrifikacijo posameznih vasi. Zaradi obnove porušene domovine načrtov ni mogel izvesti, ker je primanjkovalo materiala. Vendar pa odbor ni držal rok križem, ampak so že takrat pričeli pripravljati traso za vod visoke napetosti in graditi trafo postaje. Tako so lahko začeli v januarju 1953 postavljati prve drogeve, delati pa so začeli tudi elektrifikacijo. Prebivalci vasi Sonožeti, Velika vas, Jevnica, Poljana, Golša in Dolge noze so delali prostovoljno več kot 20.000 ur. Razen tega so razvili 600 drogov in 150 pram kamevja za zasipanje drogov.

Vrednost vseh del znaša v proračunu 12 milijonov din. Okraj Ljubljana-okolice je potom občin prispevalo 2.500.000 din. Dosedaj so imeli z elektrifikacijo izdatkov 6.530.000 din, kar je prispevalo 150 potrošnikov, medtem ko v tem znesku ni vračunana vrednost drogov, ki znaša približno 1,2 milijona din. Za dokončno ureditev elektrifikacije bodo potrebovali še 4 milijone.

Na nedavni proslavi, ki so jo imeli v zvezi z elektrifikacijo, jih je obiskal tudi ljudski poslanec Stane Bohar, ki je tudi prižgal luč v okrašenih dvoranah zadružnega doma.

Prebivalci se zahvaljujejo odboru za elektrifikacijo, kakor tudi vsem političnim in gospodarskim organizacijam OLO Ljubljana-okolice, ki so jim pomagali in prisluškali, da bodo vsi prištejni razumeli potrebo, da bodo elektrifikacijo v celoti izvršili.

NOVI SLOVENSKI GROBOVI NA TUJEM

V Clevelandu so umrli glavni tajnik Slovenske dobrodelne zveze Frank Čenek, star 43 let, doma iz Polja pri Ljubljani, od koder je prišel v Ameriko pred 33 leti (zadela ga je kap); Anton Štamfel, star 60 let, doma iz Spodnjega Čašča pri Osilnici na Dolenjskem; Anton Gozknik, doma iz Savogna pri Udini; Franc Poljar, star 72 let, doma iz vasi Podgrad na Primorskem; Karel Centa, star 60 let, doma iz vasi Bečkovci pri Blokah; in Margareta Oberstar, roj. Blatnik, stara 72 let, doma iz okolice Ljubljane.

Prav tako neredno dobivamo tudi pošto. Pred vojno je bila v Črmošnjicah stalna pošta, po osvoboditvi pa je nekaj časa poslovala pomožna pošta. Leta 1952 so jo ukinili, češ da ni rentabilna. Zdej nas obično pismo-tnoša le dvakrat tedensko, zaradi česar je nemogoče uspešno poslovati na okrajnem posestvu niti ne v gozdni upravi Često se zgodi, da dobi okrajno posestvo naročilo, naj takoj odpremi surovo maslo. Naročilo pa je staro in takoj je že za njimi. Tudi denar bi morala vsa tri podjetja odvajati vsaj trikrat tedensko. Najhuje pa je to, da dobivamo časopise s tridnevno zamudo in novice v njih niso več novice, temveč zgodovina.

Črmošnjicani menimo, da bi vprašanje avtobusne zveze in dostavo pošte lahko ugodno rešili. Seveda pa bi moral imeti več razumevanja SAP in tudi direkcija PTT v Ljubljani.

MURSKA SOBOTA

Mladina v Murski Soboti ima sedaj svoje »poletno spanje«. Edino najboljše kolektiv »S. Cvetko« marljivo in neutrudno nadaljuje delo. Hodijo gradit letališče, udeležili so se zaključka hrvatsko-slovenskega mladinskega festivala v Kopru, uredili so si igrišče za odbojko, obiskali in sodelovali na mladinskem prazniku v Martjanah in na drugih prireditvah. V četrtek so tudi imeli razgovor s poslancom tov. Vanekom Štarnom. Postavili so mu mnogo vprašanj: o filmih, o časopisu »Mladost«, o dogodkih in zvezi z nastankom in razvojem »Ljudske pravice« in še mnogo drugih vprašanj. — V aktivni sodelujoči dijak, Val Željko v bodoče ostati skupaj, čeprav se bodo ob pričetku šolskega leta ločili. Mestni komite bo moral vskladiti težnje mladine s sklepom sedanega plenuma CK LMS o ponovni ustanovitvi aktivov na šolah. Cutiti je, da po dosedanjem delu hoče mladina skupno delati in zato bosta šolska in mestna organizacija tesno povezani.

ČRENDOVCI

Dijski iz Črensovc in okolice so lani uprizorili Nušičevo komedijo »Navaden človek«. Vse so pripravili sami in prav tako delajo letos, le da so se jim pridružili tudi študenti. Lani so gostovali v več vaseh in povsod so jim gledalci dali zaslužen priznanje. Tudi sedaj hodijo po ljubljani. Spet so se odločili za Nušiča in sicer bodo igrali komedijo »Pokojniki«. Tudi v Belčinih se pripravljajo, da bi uprizorili prvo, javnosti še neznan dramsko delo/nji-

Z razstrelivom sta se igrala

V Polzezi, okraj Celje, okolica, sta se 13-letni Stanko Lubej in 7-letni Emil Fajfar igrala z nekim razstrelivom. Otrcof, ki so ju videli, pravi, da sta imela v rokah štiri kose neke bele trde snovi, ki je nenadoma eksplodirala. Pri eksploziji je Stanko Lubej raztrgalo trebuh in je še isti dan umrl v celjski bolnišnici, medtem ko je Emil Fajfar dobil hude poškodbe po vsem telesu.

NESREČA PRI DELU

V soboto se je na postaji v Postopni smrtno ponesrečil premikalec Marko Rajčević, star 39 let. Nesreča se je pripetila zato, ker je Rajčević stopil preblizu lokomotive, ko je je odstopjal. Lokomotiva ga je zadela in vrnila med kolosa. Rajčević je zaradi hudih poškodb takoj umrl.

V DRAVI JE UTONIL

Na Birih pri Ptujju je 13. t. m. utonil v Dravi Jože Zaplotnik, star 19 let. Njegovo truplo so našli na

V Železarni Jesenice so domači strokovnjaki izdelali kisik kolone

Jesenjsko železarno prav lahko prištejamo med enega največjih in najmodernejših metalurških kolektivov. V železarni porabijo vsako leto več kisika. Dosedanje kisikove naprave niso več zadoščale. Tako so večsah obrati bili pred odločitvijo ali povečati v železarni proizvodnjo kisika ali pa ustaviti obratovanje. Da bi te težave premostili, so 1949, leta začeli domači strokovnjaki proučevati obratovanje starih kisik kolon za proizvodnjo kisika. Po dolgoletnih dragocenih izkušnjah so popravili kisik kolono, ki je eksplodirala zaradi preobremenjenosti. Razen tega pa so zgradili na Javorniku novo. Prvi uspehi so dali nove pobude domačim konstruktorjem. Za železarno so zgradili nove kisik kolone, ki so dajale po 22,34 in 70 pram kisika na uro. Vsa dela so opravili domači strokovnjaki iz domačega materiala, izjema so bile le merilne naprave. Nedavno so graditelji pognali v obrat novo 70 pram kisik kolono, ki brezhibno obratuje, zato podjetni in visoko strokovni konstruktorji zaslužijo vso pohvalo. Še letos, morda do praznika Republike, nameravajo zgraditi še eno z enako zmogljivostjo. Vendar pa s tem ne bo zadoščeno vsem potrebam. Železarna potrebuje take kisik kolone, ki bodo dajale 600 pram kisika na uro. Domači graditelji so z novo napravo omogočili nemoteno obratovanje velikega kolektiva, od katerega zavisi velik del naše lahke in predelovalne industrije, zato zasluži vso pohvalo?

Berite »Ljudsko pravico-Borbo« in postali boste njen stalni naročnik!

Partizanska obletnica v Bohinju

Letos poteka deseto leto od ustanovitve Jeseniško-bohinjskega odreda in od zborovanja aktivistov jeseniškega okrožja, ki je bilo v hotelu Zlatorog ob Bohinjskem jezeru. Oba dogodka sta ugodno vplivala na razvoj NOB v pripravi na poslednji vdor in na izgradnjo nove ljudske oblasti. Posebno obležje pa je dala zborovanju prisotnost tovariša Mihe Marinka, ki je v govoru osvetlil prisotnim politično situacijo in nakazal bodoče naloge. Na zborovanju so bili prisotni delegati terenskih odborov OF in ostali aktivisti, prišli so celo iz okupiranih krajev, kjer je imela OF postavljene trdne temelje. Z volitvami in organe OF v tej dobi, vključno v okrožni plenum in tajništvo, je bil storjen precejšen nadaljnji korak k demokratizaciji, kar je razgibalo članstvo OF in utvrdilo povezanost odborov z množicami. Sklepi zborovanja so znatno vplivali na nadaljnje politično delo aktivistov na Gorenjskem.

V tem mlinu pri Veliki Polani je bil pred 10 leti ustanovljen prvi odbor OF v Prekmurju. V okviru proslav 20-letnice »Ljudske pravice« bo tu Socialistična zveza delovnih ljudi v okraju Murska Sobota odkrila spominsko ploščo

Nič manjšega značaja in pomena nima ustanovitev Jeseniško-bohinjskega odreda. Mnogi odhod v NOV je zahteval ustanovitev večje vojaške formacije. Zlasti Jesenice so bile v tej dobi razgibane. V partizane je odhajalo vse več železarjev, ki so bili vključeni v odred, ki je bil ustanovljen v Bohinju. Odred se je neprestano boril z okupatorjem, vršil sabotažne akcije in dosegel precejšnje vojaške uspehe. Tiskal in izdal je žepni časopis »Izpod Triglava« ter z njim širil politično zavest med borci. Letos 22. avgusta ob Bohinjskem sprejel ponovno medse borca in aktiviste, ki so delali na področju Bohinja. S proslavami, ki jih pripravljajo posebni pripravljalni odbor za ta dan, bo počaščen spomin na slavne dni naše zgodovine. Na to proslavo se pripravljajo ljudje po vsem radovljiskem okraju in računajo, da se je bo udeležilo 10.000 Gorenjcev in Primorcev.

Lukseburžani pogrešajo še osem tisoč svojih fantov

Med vojno so bili tudi v Litiji

Stoletna nasilno mobiliziranih Luksemburžanov je jeseni leta 1941 došla v Litijo. Sprva so jih ljudje gledali po strani, ker so bili prepričani, da so nemški uniformiranci tudi po duhu Nemci.

Prav to odbijajoče zadržanje litijskega prebivalstva je dalo mnogo misliti novim vojakom, ker so jih pred odhodom v Litijo poučili, da prihajajo v izrazito zavedno staro nemško pokrajino ob reki Savi.

Šele čez čas so Litijani spoznali, da so došli protinemski usmerjeni in da sovražijo Hitlerja in vse kar je nemško. Luksemburžani pa so poznali za nasilne nemške metode v okupirani Jugoslaviji; aretacije, izselitve in še druge teroristične metode. Od tedaj so se stiki med nekaterimi Litijani in Luksemburžani poglabili. V luksemburški vojaški enoti je prišlo večkrat do disciplinskih prestopkov, ker so se mladi Luksemburžani upirali nemskim poveljnikom. V prostem času so med Litijani prepevali mladi uporniški Luksemburžani protinemške pesmi, samotili so nasilno švabsko vojsko in državo, nekateri pa so celo premazali Hitlerjeva sila.

Zaradi teh izgradov so bili mladi razboriti luksemburški uporniki stalno v zaporih. Ko pa so prišli iz zapora, so se spet družili z domačini, peli slovenske pesmi in se puntali.

V Vitanju so odprli kulturno-prosvetni dom in odkrili spominsko ploščo žrtvam ljudske revolucije

Vitanje, 16. avgusta. Včeraj dopoldne so imeli v Vitanju kar dva svečanosti. Kulturno-prosvetni dom, ki so ga pričeli graditi leta 1946, so dogradili in ga izročili svojemu namenu. Dom ima lepo dvorano, kjer bodo v bodoče kino predstave in druge kulturne prireditve. Prav tako so v Vitanju svečano odkrili spominsko ploščo žrtvam ljudske revolucije iz tega kraja. Svečanosti so se udeležili tudi podpredsednik OLO Miran Cvenk, ljudski poslanec in sekretar okrajnega odbora ZB Celje tov. Vinko Šumrada, direktor Narodne banke za celjski okraj tov. Slavko Verduh in drugi. Na prireditvi so sodelovali pevec iz Slovenskih Konjic in godba Granitne industrije. (S. K.)